Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРЛАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувла 1923 шера денз ● ЕРА, 24 февраль 1977 шу. ● № 24 (5691). ● Мах 2 кеп.

ДАЬХЕННА—КЪОНАЧА ДЕГАЙ ЙIОВХАЛ

ШАЛИНСКИ РАЙОНА СЕРЖЕНЬ-ЮРТАРЧА ЮКЪЕРЧА ШКОЛА 10 КЛАССА ДЕШАРХОША НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЮКЪЕРА ШКОЛАШ ЧАКХЙОАХАЧАРГА ДАЬ КХАЙКАРАЛ.

Деза нийсархой! Школаш а яьха вахара никъ вай дIаболабу Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 60 шу дизар торжественно белгалдаккха советски халкъ кийчлуча шера.

ИттлагIча пятилетке санна общественни производство дегIайоалаяра, халкъа дахара хьал-торо дIахо айдара селла йоккха планаш цIаккха а уттаяьнц вай парте.

Цу дерригача халкъа юкъе шоай дакъа кхухь «Автуринский» совхоза къахьегамхоша а.

Тхона чIоагIа дукха еза тхоай школа, тхоай юрт. Школана тIачIоагIъяьча дешара - опытни участка тIа, дешархой производственни бригаде, совхоза кхашка хьехархошеи юрта боахама специалисташеи кулгал а деш беча балхо безам болийтаб тха ялат, хьайбаш леладечуи къахьегамах, юртбоахама професси езаяллийтай.

«Лаьтта леладечуи къахьегамах хьахинначох дукхагIча даькъе тийша да халкъага дIакхоачар, мехка рузкъа, — аьннад КПСС ЦК Генеральни секретара Леонид Ильич Брежнева, — из къахьегам массаза а сий долаши лоархIаши хургба». Оаха кхетабу цу дешай лоархIам.

Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара ма-доагIара накъадахара хьакъехьара КПСС ЦК соцам, юрта боахама дешаех мехка берригача къахьегамхошка КПСС ЦК яздаь письмо, Костромской областа юкъера школаш йистейоахарий почин йийца а йийца оаха цхьанне санна массане а лаьрхIад 10 класс яьккхачул тIехьагIа тхоай «Автуринский» совхозе балха даха. Оаха тхоай классерча берехи йиIнгехи вIашагIйолларгья механизированни отряд. Трактор Iомаяьрех механизатораш хургба. Юхебисараша болх бергба кхашкеи фермашкеи.

Болх дIаболабича, декхар тIаэц оаха района совхозийи колхозийи хьалха латтача механизированни отрядашца социалистически яхь лелае а производствана дIера а ца доалаш юртбоахама дешара заведенешка деша а.

Деза нийсархой!

Республикана ялата, баьцадаарий доккхий хьункъамаш дахара, мехка дукхагIа дулх, шура, фуаш, тха далара эшаш да вай болхлой кулгаш, вай кхетам, вай дегай йIовхал.

Оаха тIахьех шо, Нохч-ГIалгIайчен школаш йистейоахараш, 10 класс ма-яьккхинге а ялата кхашка, сомий бешамашка, комсий аренашка, хьатташкеи фермашкеи балха дахара, иттлагIча пятилетка заданеш дегаш айденнеи шоаш ца кходеши кхоачашъяра.

КЕРТТЕРДАР— КЪАХЬЕГАМА ОВСАРЛЕ ЛАКХЪЯР

ИттлагIча пятилетка шоллагIча шера плани тIанйица социалистически декхараши ханал хьалха кхоачашдара, Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 60 шу дузача денна сийленца накъабахара шерра яхь йоаржаяьй Нохч-ГIалгIайчен промышленни предприятей коллективаша. Яхье баьннараша шоай торонехи кхоачамехи бизза пайда а ийбеш дика дIадоладаьд юбилейни шу. Продукци маьхала яккхара январь бетта план тIехшу. Продукци маьхала яккхара январь бетта план тIехкхоачаш а еш, планал совгIа маьхала яьккхай миллионаш сомий маьха товарни продукци.

Республикерча хIара промышленни предприяте коллективо социалистически декхараш тIанйицад пятилетка шоллагIча шера планал совгIа арахецача продукцех ерригa хIана яц аьнна яр къахьегама овсарле лакхъяра чоpтах кийчъе. Цу гIулакхо къьгга хьахьоех хадданза къахьегама овсарле лакхъяр мел боккхача лоархIаме хIама да.

«Производства эффективности балха дикали лакхъяра, пятилетка заданеш толамца кхоачашъяра Ерригсоюзни социалистически яхь йоаржаяракъ» бола КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК соцам чIоагIа раьза хинна тIанйицача республикерча дукхача промышленни предприятеша чIоагIа йоакхо ю къахьегама овсарле хадданза лакхъяра. Цар дика кхетаду иттлагIа пятилетка — производства эффективностен балха дикален пятилетка хилар. Цудухьа дукхача промышленни предприятей коллективаша бизза пайда эц шоай торонехи кхоачамехи.

Царех цаI я ГI. Ахриева цIерагIча Назрановски «Электроинструмент» завода коллектив. ИттлагIча пятилетка дIадахача шера дерригача технико-экономически хьоккамий план дикка тIехкхоачашйир цо. Къахьегама осарле лакхъяра шера задани 103,3 процент кхоачаш а еш 1975 шера хинначул 12 процент лакхйир из. КарагIдаьннарох кхоачамбе Iема боацача «Электроинструмент» завода болхлоша шоай дерриrа производственни технико - экономически хьоккамаш кхы тIа а тоадеш дIадоладаьд ер юбилейни шу. Январь бетта планагIа лаьрхIачул совгIа пар арахийцай 53 эзар сома маьха валови продукци, хIаьта заданел совгIа маьхала яьккхай 64 эзар сом мах бола продукци. Къахьегама овсарле лакхъяра бетта задани 103,8 процент кхоачаш а еш, соахка январь бетта хинначул 24,2 процент лакхъяьй из. Заводе планал совгIа мел кийчъяьча продукцех ерригa хIана яц аьнна цун чотах арахийца я.

Мишта вIаштIехьдаьннад из? Предприяте кулгалхоша, партийнни профсоюзни организацеша производства мошностех, станокех, оборудованех, балха ханах бизза пайда эцийтара оарцагIбоах пар берригa болхлой, инженерно - технически болхлой. Цехашта, участкашта, сменашта керте латтача коммунисташа, ВОИР-а общественни организацеша тIагIертта къовсам лоаттабу къахьегама овсарле лакхъяра. «ХIара балха денна — дикала Знак» яхача девизагIа къахьегача болхлой дикагIйола методаши опыти шерра вIа-юха йоаржаю, изобретателаштеи рационализатораштеи карагIдийннараш ханнахьа производствана юкъекхахьара хадданза йоакхо ю.

Къахьегама овсарле лакх а еш, цун чотах планал совгIа ара мел хеца продукци кийчъяра бола болх ишттa дика вIаштIехьбаьккхаб СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически завода, Карабулакски химически реагентий завода, Грозненски швейни производственни объединене, Аргунски «Пищемаш» завода, кхыча предприятей коллективаша.

Цхьабакъда республикерча цхьайолча промышленни предприятей коллективаша хьалхашка латта декхараш толамца кхоачашдаара тIехьа бизза пайда ийбац шоай торонехи кхоачамехи. Из къьгга хьахьокх дIадаха шу чакхдоалача хана итт предприяти мара тIехьа юсаш ца хиннача укх шера январь бетта тIехьаюсаш яраш 16 предприяти хиларо. Цар пачхаьалкхенга дIа ца луш йисар 5,2 миллион сома маьха продукци. Къахьегама овсарле лакхъяра дIадахача шера задани кхоачаш ца еш йисар 30 предприяти мара йоацача январь бетта цу лоархIамерча хьоккама задани кхоачаш ца яьр 42 предприяти хилар. Цудухьа пачхаьалкхен плани тIанйица социалистически декхараши хадданза кхоачаш ца деш я уж. Царех я Грозненски ацетонови, «Трансмаш», цементни заводий, цIенош деча эша йоккхий панелаш арахецача Аргунски комбината, рудай йоана материалаш арахецачеи чакхйоахачеи Карабулакски завода коллективаш, кхыяраш.

ХIанад из? Цун керттера бахьан да тIехьаюсаш йолча цу предприятей кулгалхоша, партийнни профсоюзни организацеша пачхаьалкхен плани тIанйица социалистически декхараши кхоачашдара шоашта тIалатта бехктокхам кхета ца бар, шоай коллективай къахьегам кхетамца вIаштIехьа ца баккхар, Iилманеи техниканеи карагIдийннараш хан-ханнахьа производствана юкъе ца кхахьар, балха ха зехьа йоаяр, къахьегамеи производственнии дисциплина телхаяр.

Советски наха къаьстта бочеи бехктокхамеи шу да Октябра 60 шу дузаш дар. Цу дезача цIейна сийленца накъабахара, тIанйица социалистически декхараш толамца кхоачашдара керттердар да къахьегама овсарле хадданза лакхъяр. Цу гIулакха тIаерзаяь хила еза болхлочунгара кулгалхочунга кхаччалца мел барий творчески уйла. ХIара промышленни предприяте кулгалхоша, партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша хадданза тIахьожам лоаттабе беза тIанйица декхараш миштата кхоачашду хьожаш, ерригача торонех пайда эцийтара берригa болхлой оарцагIбаха беза. Цу гIулакхаша тIа-тIа къахьегама овсарле лакхъе вIаштIехьдоалийтаргда.

Производстве керттерчарех цхьа хьоккам лоархI къахьегама овсарле лакхъярах. Цудухьа боккхача лоархIаме да къахьегам Iилман ларда тIа вIаштIехьбаккхар, брак йолаш продукци ца нийсъяллийтар, хIара станоках, оборудованех, балха ханах бизза пайда ийбар, массе а тайпа кердадараш производствана сихха юкъекхахьар. Цу гIулакхашта тIехьа къахьегамхой дерригa низаш оарцагIдаха декхарийла ба предприятей кулгалхой, партийнни профсоюзни организацеш. Производства эффективности балха дикали лакхъяра боккхача лоархIаме сода къахьегама овсарле лакхъяр. Цу даькъе тIанйица социалистически декхараш кхоачашдар — хIаране сийлен декхар.

Октябра 60 шу дизара сийна

Дукхахча хана денз «Красноармейский» совхозе мехмастерске слесарь-электрик волаш болх беш ва Асхабов Iалаудин. МоллагIа хIама механизаторий балха хьовзам хургбоацаш хьаде гIерт из. Ший балха заданеш 120—130 процент кхоачашъю цо массаза.

Хьинаре къахьийга Iац Асхабов Iалаудин. Из воккха хьехамча а ва. Ший говзал камаьрша дIалуш дукха кагийнах Iомабаьб цо.

СУРТА ТIА: Асхабов Iалаудин слесара-электрика говзал Iомаеш ва ший воIа—Iаьлийна.

И. ПЛИЕВА сурт.

Ханал кIира хьалха

Сийлахь - йоккхача Октябрьски революце 60 шу дузача денна сийленца накъабахара доккхий социалистически декхараш тIанйицад Н. Анисимова цIерагIча Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода технологаша. Яхье установкашта юкъе хьалхара моттиг а йоаккхаш 22 феврале шин бетта план кхоачашъяьй Васильева Лидия Николаевна керте латтача № 43-5 йолча установка коллективо. ХIаьта цехашта юкъе хьалхара моттиг яьккхай Румянцев Петр Ивановича кулгалдеча кхоалагIча цеха технологаша.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

16 апреле— Коммунистически субботник

КХОЯЬЧА БЕДАЛА ЧОТАХ

Самардийнахьа, 22 феврале, СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически завода механически цехе вIашагIкхийтар предприяте химикаш, инженерно - технически болхлой, гIулакхера нах. Укх шера 16 апреле Ерригсоюзни коммунистически субботник дара москвичаша дIайолаяь инициатива хьаллацара йола митинг хьа а еллаш лоацца къамаьл дир завода парткома секретара Савин Виктор Ивановича.

Из ди хьинареча къахьегамца белгалдаккхара завода берригa болхлой, инженерно - технически балхаш дераш тIахьехаш къамаьлаш дир КИП-а цеха слесара А. Т. Спицина, ремонтно - механически цеха слесара Е. Ф. Решетова, ВЛКСМ комитета секретара В. Ф. Бурлакова, тепловодоцеха слесара Н. И. Чалова.

Митинге дакъа лоацараша социалистически декхараш тIанйицар кхояьча бедала чотах 16 апреле 290 эзар сома маьха товарни продукци арахеца. Предприяте коалостам беча. кIираш тохача, гаьнаш дIайогIача къахьегаш хургба инженерно - технически болхлой, гIулакхера нах, цу дийнахьа къахьегама вахте латташ боацараш. Верригa а Ерригсоюзни коммунистически субботнике дакъа лоацаш хургва 2870 саг.

А. ТЕТЕРЕВА.

◆

ЦХЬА БАРТ БОЛАШ

В. И. Ленин вaь 107 шу дизара сийна 16 апреле Коммунистически субботник дарах бола москвичий тIахьехам хьаллаьцар укх деношка Надтеречни района «Верхненаурский» винсовхоза болхлоша.

Цу деша хетаяь хиннача митинге къамаьлаш даьча механика М. Матагова, механически мастерской заведующе А. Масаева, токара Д. Даудова, тракториста А. Духаева, иштта кхыбараша совхоза берригa болхлой тIахьийхар цу дийнахьа къаьстта хьинар айдаь къахьегеи болх баь даьккха ахча пятилетка фонда юкъедахьийтеи.

Берригача болхлоша дог раьза а болаш соцам баьб цу дийнахьа 1000 сома балхаш деи из ахча пятилетка фонда юкъедахьийтеи.

С. АРСАМАКОВ.

ГIулакхаш тоалуш доагIа

ДIадаха шу аьттув болаш хилар гIишлошъяра Нохч-ГIалгIай управленена. Эггара хьалха цун вIаштIехьдаьннад 50 миллион сомах пайда эца. 15 гIишлошъеча организацеех 11-не генеральни подрядагIа гIишлой-монтажни балхаш дара план кхоачашъяьй. Иръ организаци мара йисаяц тIехьа: СМУ-2, СМУ-4, СМУ-5, СМУ-7.

ХIара бетта дикагIа къахьегаш шу чакхдаьккхар коллективо. Нагахьа санна хьалхарча ах шера 22 миллион сома маьха гIирсаш хьалдаь хиннадале, шоллагIча ах шера 28 миллион сома маьха хьалдир.

ДIадахача шерашка нах чуIа цIенош хьалделга чIоагIа тIехьадусаш хиннилга теркал а даь, управлене кулгалхошеи партийни комитетон цу гIулакха хьажа аьнна лаьрххIа штаб вIашагIъеллар. Из хIара кIирагIа хьежар болх мишта лел. ГIишлошъераштa доккха новкъостал дир парте Грозненски городской комитето.

Иштта къахьегарах вIаштIехьдаьлар наха чуIа цIенош хьалдара план 107 процент кхоачашъе, цу даькъе Грозне — 104 процент.

ДIадахача шера хьалдаьд 136 эзар квадратни метр цIенош, е 1975 шерарчул 2 эзар квадратни метр дукхагIа.

ГIишлошъяра управлене кхоачашъяьй школаши поликлиникаши хьалъяра план. Хьалъяьяьккхай Грозненски кога гIирс бу фабрика, эргаяьккха тоаяьй цIенош ду йоккхий панелаш арахеца Аргунски завод, политехнически техникум, гг. МагIалбикереи Аргунереи очистной гIирсаш, дукха кхыйола объекташ.

Уж балхаш деча хьинаре дакъа лаьцар 20 субподрядни организаце, соахкара план 101,8 процент кхоачашйир цар.

ДIахо а дегIадера прогрессивни формаш балха юкъекхухьилга. ЦIи хезача гIишлошъечуи Н. Злобина методагIа болх бе яьккхар 30 бригада. Цхьанца бахьанех из пайдане хIама доагIача бесса юкъедоаладе торо хиланзар цар. ХIаьта Злобински метод мел дика я къьгга хьахьокх Социалистически Къахьегама Турпала Хаджиев Шамсудина бригада даьхача толамаша. 132 саг ва цун бригаде болх беш. БIаргчача СМУ-2 баьча балхах 60 процент бар Хаджиева бригала баьб.

СССР промышленни гIишлошъяра Министерстве яьржача социалистически яхье гIишлошъяра управлене массехказа котало яьккхай. Масала, СМУ-7 хьалхарчеи шоллагIчеи кварталашка котъяьлар, хIаьта УМС — шоллагIчеи кхоалагIчеи кварталашка.

Ерригсоюзни социалистически яхьа итогаш яьчул тIехьагIа «СССР Минпромстрое дикагIйола штукатурий бригада» яха цIи елар Коржевский Алексей Павловича (ПМК-5).

Цхьабакъда дерригa а тоаденна даьннад ала йиш йолаш бац гIишлошъяра Нохч-ГIалгIай управлене болх. Шера 50 миллион сома маьха гIишлош хьалъяьяле а 3 миллион сома маьха балхаш ца деш дисад, е дIа ца луш дисад 20 эзар квадратни метр цIенош. ХIанз а дукха кхоачамбоацараш да къахьегам вIаштIехьбоаккхача, телхаю гIирсаш хьалдара нормаши правилаши, цхьадола балхаш де дезаш дIател цIенош. Цу даькъе къаьстта дукха кхоачамбоацараш да СМУ-4, СМУ-6, ПМК-5, ПМК-155 балха юкъе.

ИттлагIча пятилетка шоллагIча шера 54 миллион сома маьха балхаш де дезаш я управлене коллектив. Цудухьа хьинар кхы а чIоагIагIа айдаь болх бе безаргба цун. ТIаккха мара йиш хургьяц Октябра 60 шу дизара яха ма-йоагIара накъаяха.

Х. ДАДАЕВ.

ГОТАНА КИЙЧА БА

Шоай балха говзал лакхъеш, техника тоаеш къахьегаш ба укх деношка Шалински района «Автуринский» совхоза мехмастерске болхлой, механизатораш.

Йоккхеи паргIатеи я совхоза мехмастерски. Укхаза я тайп-тайпара узлаши системаши тоаю, керда оатхалаш хьаю цехаш. Йолаш я уж балхаш деча хана хиланза яргйоаца станокаш, стендаш, кхыбола гIирс. Цехашка йIайха хилар бахьан долаш лакха къахьегама овсарле йолаш болх бу наха.

Из хьагойт дийнахьа мастерске хIара болхлочо, механизаторо баь болх тIаязбеча хьоккамий улго а. Иштта, масала, 11 феврале шоай балха нормаш юкъера лаьрхIача 180—200 процент кхоачашйир аьшкапхьаро Элиханов Шейх-Мохьмада, моторaш тоадеча Эмиев Далаша, токара Юсупов Лече, цIастапхьареи вулканизатореи декхараш кхоачашдеча Айгумов Заурбека, трактористаша Мусаев Хьусена, Алихаджиев Шамила, Дикаев Султана, вежараша ЦакаевгIар Супьянеи Насрудинеи.

Техника тоаеш боахкача наха юкъе яьржача социалистически яхьа итог кхо ди даьлча ю укхаза. Белгалдаккха доагIа мастерске болхлоштеи механизатораштеи юкъе яьржача яхьа итог къаьст-къаьста елга. Котало яьккхачарна карара кара тела цIе вымгелаш лу, дикагIболча болхлой сийна «Молнеш» арахец.

Со мастерске хиннача дийнахьа Юсупов Лече, Элиханов Шайх-Мохьмада, Мусаев Хьусена, Цакаев Супьяна сийна арахийца яр «Молния».

— Социалистически яхьо хьинар айду наьха. ДикагIеи сихагIеи болх бе безам хулийт, — йоах мастерске заведующе Тарамов Султана.

ИттлагIа пятилетка — дикала пятилетка хилара тарра болх тешшаме кхоачашбара къаьстта теркам тIабохийт мастерске къахьегача хIаране. Тоаяьча агрегатага, узлага лаьрххIа вIашагIъелла комисси хьож. Цунна керте Тарамов Султан латт. Во баь хилча, даьчох ахча а ца луш, болх юха хьабойт. Цу гIулакхо а декхарийла бу механизатораш дикагIа, тешамегIа болх хьабе.

— Тоаьчул тIехьагIа кходинъ ди далалехьа еха а ехе юха тоае езаш хулар хьалха тха боахама 10 процент тракторaш. Бакъдар аьлча, царех дукхагIъяраш-м «Сельхозтехника» объединенешка тоаяьраш хулар,— йоах совхоза керттерча инженера Вахаров Хьусена.— ТIеххьарча хана уж кхоачамбоацараш кIезигагIа нийслу, тешамеи дикеи болх хьабара механизатораша хадданза йоакхо еш хилар бахьан долаш.

Бакълув Хьусен. Теххача гунадаьлар, масала, соахка гурахьеи Iайи тоаяьчул тIехьагIа лоацца юкъ яьлча цхьа трактор мара еха хиннайоацилга. Тешаме тоаю техника укх шера а. Иштта, хIанзлехьа тоаяьча ерригача тракторашта лакха мах беш акташ увттаяьй, уж мел дика тоаяьй хьожаш йолча комиссе.

Тарамов Султанаца цхьана чудолх тхо токарни цехе. Кхо саг ва укхаза болх беш. ЦIенеи сийрдеи я цу чу. Тишъенна цхьацца оатхалаш меттаувттаеш боахк уж.

— Раьза дий шо балха, салаIара хьалаш вIаштIехьдахара совхоза кулгалхоша шоаех еча йоакхонна?— аьнна хаьттача:

— Шоана гучча тайпара сийрда, йIайха я цехе. Мастерскера 50 метр мара кхы гаьнагIа йоацача столове делкъийга хIама юъ оаха, болх чакхбаьлча дIайхача хица лувч бане. Цеча уголоке массе хана керда газеташ да. Цунца цхьана во Iалашду тхо эшача бедалца, оатхалаш хьаеча е уж тоаеча хана хиланза яргйоацача токарни, слесарни станокий оатхалашца,—жоп делар цхьан токаро.

Из хиннавар цу цеха воккхагIа вола болхло Юсупов Лече.

Бакълув Лече, — аьлар Тарамов Султана. — Геттара кIезига я эша бедал токарни цехе меттел мастерске ерригача цехашка а, хIаьта из кхоачамбоацар дIадаккха низ дIакхачац совхоза кулгалхой а специалистий а. Хьалха «Сельхозтехника» объединене тоъамболлаш эшача оатхалашца Iалашдеш хиннадеце а керда оатхалаш хьаяра, тишъеннараш тоа а еш меттаувттаяра эша цIаста, болат, кхы тайпа аьшк, кислота, сварка еча хана эша гIирс, токарнии слесарнии станокий тайп-тайпара бурош, кхыдар хулар. Цу гIулакхо йиш хулийтар дукха керда оатхалаш хьае а тишъеннараш юхаметтаувттае а. ХIаьта хIанз эшача боарамагIа е оатхалашца а Iалашдац е бедал а лац тхона.

Цо дувцар бакъда. Бедал ехаш яхьийта цхьа заявка 40 процентан шоллагIъяр 56 процентан мара кхоачашъяьнц «Сельхозтехника» объединене.

Цу тайпара хала хьалаш доллаше а тракторaш тоаяра хьалхашка латтача декхарех дика лоархIабу совхоза къахьегамхой. Иштта, планагIа соахка гурахьеи укх Iайи 38 трактор тоае езаш яр. ГрафикагIа царех 33 мехмастерскешка тоае еза, хIаьта пхиъ «Сельхозтехника» Шалински объединене. Мастерске болхлоша, совхоза механизатораша тIехкхоачашъяьй шоай план. ХIанзле 34 трактор тоаяь яьккхай цар. Цул совгIа цар дош деннад февраль бутт чакхбалалехьа кхы а ши трактор тоае. Бакъда «Сельхозтехника» Шалински объединене дIайнга тракторaш хIанз а тоаянза я.

Эше тахан а кхай тIа аряккха йиш йолаш кийчъяьй совхоза механизатораша тIехьатосса инвентарь. Из толам боаккхача къаьстта хьинаре дакъа лаьцар Абуев Шамсудина кулгалдеча цхьоалагIчеи Умаров Iале кулгалдеча ялхлагIчеи юртбоахама участкай механизатораша.

— Механизатор — хIанзарча юрта боахаме керттера фигура я. Цунна ховчох, професcиональни говзалах, опытах, из гIулакхага хьажарах дукхагIча даькъе тийша да колхозеи совхозеи балхах юххера а хьахулаш дар, — аьнна да КПСС Центральни Комитето СССР берригача къахьегамхошка долча письмо тIа. Уж дешаш дика кхетаду совхозе. Керда механизатораш хьалкхебара лаьрххIа курсаш вIашагIъехкай укхаза. ХIанз цига дешаш ва 40 саг. Бинъ бетта дешаргда цар.

Дика вIаштIехьдаьхад курсантий дешара хьалаш. Хьоккхама пособеш Калиновски профтехучилищера яйтай укхаза. ХIара дешархочоа совхозо лу 40 сом ахча. Из доацаш дезал болча наха ткъо-ткъо соми дезал боацараштa итт-итт соми луш стипенди лу царна Калиновски профтехучилища а.

Дукха деноmш дисадац гота балхаш дIадоладе деза ха тIаккхача. Уж балхаш эше тахан я дIадоладе кийча ба совхоза механизатораш.

М. ХАМАТХАНОВ.

КПСС ЦК ГЕНЕРАЛЬНИ СЕКРЕТАРАГА, СССР ОБОРОНА СОВЕТА ПРЕДСЕДАТЕЛАГА СОВЕТСКИ СОЮЗА МАРШАЛГА НОВКЪОСТАГА Л. И. БРЕЖНЕВГА

Веза Леонид Ильич!

Советски Эскареи ТIема-Форда Флотеи сийлахь шу дузача дийнахьа оаха дех «Салют-5» станце экипажагара геттара дIайха а дег тIара доагIа а моаршал дIаэцар. Веза Леонид Ильич, цIенча дег тIара тхона лов Хьо могаш-маьрша хилар а советски халкъа долча беркатан дерригача дунеи тIара машар лорабаран тIехьа Iа беча Iалаьмате боккхача балха тIа Хьона Iалаьмате доккхий хIамаш карагIдувлар а.

Доклад ю оаха, «Салют-5» яхача станце тIа де дезача балхий программа йизза кхоачашъяьй. Оаха бу никъ Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце хьатIадоагIача 60 шу дизара хетабе ловра тхона.

Экипажа командир полковник **ГОРБАТКО.**

Бортинженер, подполковник-инженер **ГЛАЗКОВ.**

Лергбоацарий сийна йоагача цIера юхе

Кремлевски пейа юхе даим яхаргйолча Сийлен хьамара лотаяь цIаккха а йоврrйоаца цIи йовг. Вовзаш воацача салтечун каша юхе из лотаяьяр итт шу хьалхагIа, 1967 шера бIаьсти.

Советски наха Iалаьмате боча йолча мемориале улл итт городий-турпалий лаьтта. ХIанз укхаза оттаьй керда блок. Цун Iаькъа тIа — «Дошо Седкъа», города-турпала цIи — «Тула».

23 феврале, Советски Эскареи ТIема-Форда Флотеи дийнахьа Александровски беша гулбелар Москваи къахьегамхой викалаш. Укхаза ва Моссовета исполкома председатель В. Ф. Промыслов, парте городской комитета секретараш, военачальникаш, столица профсоюзни, комсомольски, общественни организацей кулгалхой.

Мемориала юхе оттадир сийлен ха. Торжественни церемоне енача Тула деелгаце, Вовзаш воацача салтечун каша тIа зизаш дехкар. Локхаш торжественни йиш а йолаш мемориальни блоке дIаоттайир сийлахьа тульски лаьтта чудола борза капсула. Из денад города турпала оборона лаьттача моттигера.

Лийгарий сий деш йист ца хулаш латташ минут яьккхар. Советски Союза Гимн локх, Торжественни маршагIа чакхбоал сийлахьча хан бIухой.

ЦIаькха а венокаши зизаши лохк Вовзаш воацача салтечун каша тIа, цун Iаькъаш тIа яздаь да: «Хьа цIи йовзаш яц, хьона карагIдаьннар лергдолаш дац».

(ТАСС корр.).

ИттлагIча пятилеткеи 1977 шереи Российски Федераце къахьегамхоша тIаийца СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ДЕКХАРАШ

КПСС XXV съезда исторически решенеш кхоачашъяра тIехьа къовсам лоаттабеча Российски Федераце къахьегамхоша дег тIара къоабад а ю, массава раьза а волаш хьал а лоац КПСС хьалхъалера арахьарен чурен политика, Советски паччахьалкхен экономически низ дIахо чIоагIбара, халкъа вахарен культурнии боарам нахаддаш лакхбара, д. нен халкъашта юкъера кхоххам кIаьдбара, машарен социализмач позицеш чIоагIъяра парте Центральни Комитето, ЦК Политбюрос, КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева массе оагIорахьара а тIатеIIа а чакхдоаха гIулакхаш.

Къахьегама толамашца белгалдаьккхад иттлагIча пятилетка хьалхара шу. РСФСР промышленни предприятей коллективаша ханал хьалха, 28 декабре кхоачашъяьй 1976 шера продукцена реализаци ярен керттерча тайпаех йола дукхагIйола изделеш арахецарен план. Iилма-технически прогресса даькъе доккхий гIулакхаш чакхдаьхад, дуккха керда изделеш арахецилга карадерзадаь, эггара лакхагIйолча категореех продукци арахецилга дегIаденад.

Доккхий толамаш даьхад республика ялат кхедераша. 127 млн. тонн гаргга ялат чуденад, хIаьта паччахьалкхенга дIаденнад 52,6 млн. тонн. Иззал дукха ялат Российски Федераце духхьашха дIаденнад.

КПСС ЦК октябрьски (1976 ш.) Пленума решенеща, КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева цу Пленуме даьча къамаьлацарча положенеццея выводашцен хьалххе а лелаеш, «Производства эффективности балха дикали лакхъяра, иттлагIча пятилетка заданеш толаме кхоачашъяра Ерригсоюзни социалистически яхьах» болча КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК цоцама жоп а луш промышленноста, юрта боахама, гIишлошъяра, транспорта, Российски Федераце халкъа боахама кхыча доакъой предприятей коллективаша укх тайпара социалистически декхараш тIаийцад.

Iилма-технически прогресс сихъяра, чурча торонех биззагIа пайда эцара ларда тIа иттлагIча пятилетка заданеш, продукце лоархIамегIйола тайпаш хьаярен арахецарен план 1980 шера 20 декабре кхоачашъе. 1975 шерарчул лакхагIча категореех йола продукци арахецилга кхозза совгIа дегIадоаладе, планал совгIа халкъа эша товараш 4,5 млрд. сома маьха арахеца. Ханал хьалха, 1980 шера 1 декабрь хьатIакхоачаш промышленносте къахьегама овсарле лакхъяра заданн кхоачашъе а къахьегама овсарле лаккъяра чотагIа производства юкъара боарам 90 процентал кIезигагIа боацаш алсамбоаккхилга Iалашде а. Машинашъеча керттерча оборудоване балха сменноста коэффициент 20 процент лакхъе.

Прогрессивни технологи юкъейоалаяра, производственни процессашта механизаци автоматизаци яра чотагIа пхе шера 11—12 млрд. сом кходе. Промышленносте продукци хьаярга дIайода материал 2 процент кIезигъе.

Юрта боахама продукци яккхара оттаяь задани тIехкхоачашъе, шера юкъера лаьрхIача из яккхара боарам дIадахача пхе шера хинначул 16,5 процент лакхбе.

Ханал хьалха, 1980 шера 25 декабрь хьатIаотташ подрядни балхаш дара пхе шера план кхоачашъе а 800-нел кIезигагIа йоаца промышленни предприяти болх бе йолаялийта а.

«Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 60-ча шерах» болча КПСС ЦК соцамо республика къехьегамхой хьинар айдаьд. Сийлахьбоккхача Октябра юбилей кердача къахьегама толамаща езъяра. Цехий, предприятей, гIишлоний, колхозийи совхозийи дуккхача коллективаша 7 ноябрь хьатIаотташ пятилетка хьалхарча шин шера план кхоачашъергья аьнна социалистически декхараш тIаийцад.

1977 шера промышленносте производства эффективность лакхъяра, торонех биззагIа пайда эцара ларда тIа промышленни продукцена реализаци яра шера план 28 декабре кхоачашъе. Планал совгIа 450 эзар тонн чон, 600 эзар тонн болат, 630 эзар тонн Iаьржача металлий прокат, 25 эзар тонн болата турбаш, 550 эзар тонн минеральни удобренеш, 4 эзар тонн химически хьоасаш, 200 эзар квадратни метр полированни кизга арахеца, 8,3 млн. тонн кIор, 2,5 млн. тонн мехкдаьтта, 4,5 млрд. кубически метр газ яккха, 4400 автомобиль, 550 трактор, 425 ялат чуэца комбайн хьае, 1,5 млн. кубически метр хьу дIаоза.

Халкъа эша товараш арахецилга дегIадоаладе а планал совгIа 780 млн. сомал кIезигагIа доацаш уж арахеца а, 6,9 млн. квадратни метр кIадаш, 1,9 млн. сома маьха швейни промышленноста продукци, 400 эзар тIехпахьен чухьнахьен дувхаду трикотажни барзкъаш, 27 эзар тонн даьтта, 45 эзар тонн цIенача шурех яьккха продукци, 15 эзар тонн колбасни, 55 эзар тонн кондитерски изделеш, 30 эзар телевизор, 7 млн. сома маьха мебель арахеца.

Къахьегама овсарле лакхъяра план 10 процент тIехкхоачашъе. Машиностроене оборудоване балха сменноста коэффициент 4 процентал кIезигагIа йоацаш лакхъе. Промышленни продукце 2 эзар керда тайпа серийно арахецилга карадерзаде, 3,6 эзар предприятена, цеха, участкана, производствана комплексни механизаци автоматизаци елга чакхдаккха, 7 эзар механизаци яь поточни автоматизированни лини юкъейоалае.

Кхомбелга чIоагIде, арахецача продукцега дIаухийта материалаш кIезигъе. РСФСР халкъа боахаме 15 млрд. киловатт-сахьат электроэнерги, 3,4 млн. тонн условни доагор, 1,1 млн. тонн Iаьржачен сийрда бесаш долчен металлий прокат кхое.

Рационализаторийи изобретателийи болам дIахо боаржа а беш, халкъа боахама изобретенеши рационализаторски предложенеши юкъейоалаярах шера 3 млрд. сомал совгIа пайда бе.

Юрта боахама дешай хьакъехьа парте Центральни Комитето дайтача письмоца хоадамболча гIулакхашца жоп а луш, юртбоахама производствана дIахо а интенсификаци яра, пун эффективность лакхъяра, балха хьалаш тоадара ларда тIа юрташкарча къахьегамхоша дош лу юбилейни шера цхьан гектара тIара 17 центнерал кIезигагIа йоацаш ялата культураш чуя, шекара свеклаш — 210 центнер, генараш — 14,5 центнер, лен — 3,9 центнер, коартолаш — 110 центнер, баьцадараш — гектара тIара 160 центнер чуэца.

Хьайбай боахаме цхьан Iаттагара йоаккха шура 2350 килограммага дIакхоачае, хIара коттама тIехьара 220 фуъ гулде, цхьан устагIап тIера 3,8 килограмм тха даккха. Хьайбаши коа тIара оалхазараши дебаде.

Юрта боахама керттера продукци кийчъяра паччахьалкхен заданеш тIехкхоачашъе. Паччахьалкхенга 52,6 млн. тонн ялат, 31 млн. тонн шекара свеклаш, 3,2 млн. тонн генараш, 10,5 млн. тонн коартолаш, 7,2 млн. тонн баьцадараш, 8,9 млн. тонн хьайбайн коа тIарча оалхазарийн дулх, 32 млн. тонн шура, 21 млрд. фуъ, 248 эзар тонн тха дохка.

ХIамаш дIаювча лаьттай структура дIахо а эргайоахаш тоаяра тIадерзадаь гIулакхаш чакхдаха, ялата культураш, ялата лаьрхIа хьажкIаш, сорго, фуражни, ялатабобови крупа йоаккха культураш, соя, шекара свеклаш дукхагIа дIае. ХIамаш дIайийнача кхашка 380 млн. тоннал кIезигагIа йоацаш минеральни удобренеш товса. Колхозаштен совхозаштен агрохимически гIулакх делга тоаде.

ГIожен мошен доакъараш кийчделга дегIадоаладе, хьайбай боахам, колхозхойи шоай доалахьа хьайбаш дола болхлойн гIулакхера нахи доакъаращца Iалашбе, хIара колхозен совхозен эшшача дIадохийтаргдолаш доакъар дIаоттаде. 1977 шера 35,5 млн. тоннал кIезигагIа йоацаш йол, 145 млн. тонн силос, 30 млн. тонн сенаж кийчъе, 3,4 млн. тонн витаминни баьца хьоар даккха. Довкъар кийчдечеи доакъар доаккхачеи прогрессивни технологи шерагIа юкъеккхувла.

Юртбоахама продукци дIахо а дикагIа хулийтилга Iалашде. Паччахьалкхенна 2 млн. тоннал кIезигагIа доацаш чIоагIен низ болен кIа дIадала, шекара свеклах доалла шекар дукхагIа хилийта, паччахьалкхенга йохка хьалхарчен шоллагIчен сортах йола шура 90 процентага дIакхоачае, геттара чIоагIа дерстан юкъера дерстан хьайбаш дIачулулга 85 процентага дIакхоачаде.

РСФСР Нечерноземни зоне юрта боахам сихагIа дегIаухилга Iалашде. Уж квалифицированни кадраша Iалаш а яь цу зонерча гIишлошъечеи хинбоахамеи организацей материально-технически база могга чIоагIъе.

Подрядни гIишлой-монтажни балхий шера план 29 декабре кхоачашъе. Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 60 шу дузаш Усть-Илимски ГЭС, «Атоммаш» яха Волгодонски еза йоккха машинаш ю завод йиззача мощностагIа болх бе йолаялийта. Оттаяьча ханал цхьа бутт хьалха Красноярски кIала заводен Ачински глиноземни комбинатен мощносташ, Печорски Осетровски хин флота пусковой комплексаш болх бе йолаялийта.

Ханал хьалха болх бе йолайолийтилга Iалашде: Лебедински Михайловски горно-обогатительни комбинаташкара окатышаш еш йола мощносташ, Нижне-Тагильски металлургически комбинате шераполочни балкай стан, Череповецки металлургически заводера № 9 йола коксови батарея, хIаьта иштта г. Шахты № 3 йолча прядильно-ткацки фабрике 1924 ткацки станоки Ивановски областерча «Большевик» яхача меланжеви комбинате 360 ткацки станоки, Московски областерча Дмитровски заводе 2 млн. ингале пхьегIа ергйола мощносташ оттаяьча ханал хьалха болх бе йолайолийтилга Iалашде.

Байкало-Амурски магистраль хьалъеча Тында-Беркакит яхача лине тIа машиникъ буллилга чакхдаккха.

Керда яраш хьалъяра, йолаш йола предприятеш шеръяра, реконструкци яра, технически эргаяхара чотах сменагIа 325 тонн дулх, сменагIа 1550 тонн чакхъяккханза йолча шурий продукци арахецаргйола мощносташ, ден-бус 44,9 эзар центнер шекара свеклаш чакхйоаккхаргйола мощносташ болх бе йолайолийтилга Iалашде.

Паччахьалкхен капитальни вложеней чотах фуъий лостам бола шера 5, 8 млн. яхкаш йола котамаши дулха лостам бола 18,6 млн. коа тIара оалхазари хургдола оалхазарий фабрика, 40 эзар кагий доахан хьалкхеден чуоттадаь кхабен, шура яккхара 112 эзар етт хургбола, 342 эзар кьакха хьалкхеергйолен чуоттаяь кхоабаргйолен хьайбай комплексаш, 97,5 эзар жийна лаьрхIа жа леладу комплексаш болх бе йолаялийта.

Паччахьалкхен капитальни вложенейи жилищно-коммунальни кооперативай средствай чотах 53,6 млн. кв. метр йола наха чубаха цIенош хьалде. Коммунальни боахама, просвещене, унахцIено лораяра, культурно-бытовой объекташ болх бе йолаялийтара план кхоачашъелга Iалашде. Юкъардешара школаши профессионально-технически училищаши дешара шу доалуш хьалъяь яха.

Транспортен бувзамен дерригача тайпаша, халкъа боахамен бахача наьхен хьашташ кхы а диззагIа кхоачашделга, мухь сихагIа дIаккхухьилга, пайда боацаш мухь дIа-юха кхухьилген цунга дIалодари кIезигделга, транспортни средствах пайда дикагIа эцилга Iалашде. Мухь дIа-юха кхахьарен грузооборотен шера план ханал хьалха кхоачашъе, хIаьта оттаяьча заданел совгIа халкъбоахама юкъара пайда эцача автотранспортаца 14,5 млн. тонн, хин флотаца 2 млн. тонн мухь дIа-юха бахьа. Магистральни трубопроводашка гIолла мехкдаьтта продукташ дIаахийтара план 660 эзар тонн тIехкхоачашъе.

Пассажирооборота йола граждански авиаце шера план 29 декабрен халкъа боахаме авиаце балхаш дара план 20 декабрен кхоачашъе.

8 ретрансляционни телевизионни станци, «Орбита» яхача система 3 приемни телевизионни станци, 550 эзар номераш йолаш РСФСР городашкен 145 эзар номераш йолаш юрташкен автоматически телефонни станцеш болх бе йолаялийта.

Паччахьалкхени кооперативнии розничии товарооборота шера план ханал хьалха кхоачашъе. Наха гIулакх дара прогрессивни формаш ма-могга дегIайоалаяра, торговлен юкъарча кхачани материально-технически база шеръярен чIоагIъярен наькъаца торговле культура дIахо айелга Iалашде. Самообслуживане методагIа товараш дохкилга паччахьалкхен торговле розничи товарооборотах 49 процентаген кооперативни торговле 65 процентаген дIаккхачийта. Тукай торгови майда 683 эзар кв. метри юкъартоварни складай майда 455 эзар кв. метри дукхагIа хулга Iалашде.

«Заказаш дикагIа кхоачашдаран къахьегамхошта гIулакх дара культура лакхъяран РСФСР бахача наха бытовой гIулакхаш дара Министерствас беча балхах» КПСС Центральни Комитето баь соцам кулге а лувцаш, къахьегамхой бытовой гIулакхаш кхы а диззагIа кхоачашдара, заказаш дикагIен сихагIен кхоачашдара, къахьегамхошта гIулакх дара культура айяра тIаерзаяь мероприятеш чакхъяха. Бахача наха бытовой гIулакхаш дара шера план ханал хьалха кхоачашъе а планал совгIа 20 млн. сома уж де а.

Iилма-технически прогресс сихъяра духьа Iилма тохкамий эффективность лакхъелга, Iилма разработкаш халкъа боахама шерра юкъе хьолга Iалашде Юрта боахама Iилма-тохкамен опытнии учрежденей низаш юртбоахама производствана дIахо интенсификаци яра, лаьттанцарчен хьайбайи продукце дикал лакхъяра тIадерзаде.

Театрий, концертни организацей, художественни коллективай, культура цIенойи дворецийи, клубай, кинотеатрий, библиотекай, музеяй, дешара заведеней, культуран искусствап ерригача учрежденей болх тоабелга, творчески организацей балха хьинар дIахо айделга Iалашде, коммунистически общество хьалъеча халкъа юкъарча гIулакха цар юкъе хьош дола дакъа алсамдаккха.

Бахача наха деш дола медицински гIо дикагIа делга, нах цамогаш хилара профилактика ярен уж кIезигагIа цамогаш хургболен мероприятеш чакхйоахилга Iалашде. Физически культурен спорти дуккхача наха лелаелга дIахо дегIадоаладе.

Российски Федераце къахьегамхоша КПСС Центральни Комитета, ЦК Политбюрона, КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежневна тешам лу, производства эффективности балха дикали айяра, духьа, иттлагIча пятилетка заданеш толаме кхоачашъяра тIехьа яьржача Ерригсоюзни социалистически яхьа юкъе а баха 1977 шера иттлагIча пятилетка план ханал хьалха кхоачашъяра дерригa низаш тIадохийтаргхилара, из дарца КПСС XXV съезда исторически решенеш вахаре чакхъяхара дерригача халкъо лоаттабеча къовсама, Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара даха ма-доаггIара накъадахара юкъе шоай дакъа хьоргхиларах.

Социалистически декхараш дийна а дийца тIаийцад предприятей, стройкай, колхозий, совхозий, организацей коллективашка, автономни республикай, краяй, областий, гг. Москва, Ленинграда, министерствайи ведомствайи партийно - боахама активашка, хIаьта РСФСР промышленноста, юрта боахама, гIишлошъеча, транспорта, гIулакх деча сфера болхлой республикански совещане къоабал а даьд.

Дикача нахах

НИЙСАРХОШТА ХЬОКХАМ ТЕЛАР

Цехе оал: «Илеза кулг кхийтта дале, кхы хьажа везац хIамага».

Дукха ха яц из Грозненски радиотехнически заводе болх беш вола. Ши шу а дизадац. Бакъда цу лоаццача хана цун кхийнад шин балха говзал белгалвоалаш лаккъе а ше дикагIча оагIорахьара дIавовзийта а. Ше Советски Эскаре гIулакх даь цIавеча вахар из цига балха.

— Гаьна ваха дукха ха яьккха цIавена дезалхо санна беззаме тIаийцар со цеха коллективо, — яхаш дувц Саидов Илеза. — Юххьанца доккха новкъостал дир сона дуккхача хана деиз болх беш хьабоагIача, йоккха опыт йолча болхлоша. ЦIаккха а дицлургдац сона нох. Цаха а кхычар а шоай воIа санна сайна даь гIулакх, уж сайга хьажар, цар сайна даь хьехараш.

Хьехам бе а говзал Iомае а саг вовцаш йолча коллективе кхоачаргвац цхьаккха а вIамига саг, шийна деш дола хьехар хьаэца а говзал Iомае а цун безам бале. Из безам болаш вар Илез. Бакъда цу заводе балха водача хана Илез электрооборудованеца бувзабенна болх беш хиннав. Эскаре гIулакх деш волча хана из хиннав связист. Цига дезаденнад цунна электричестваца ювзаенна балха говзал Iомаелга. Цига ше яьккхача хана тIема говзал Iомаярен политически сакхетам лакхбарен хьоккхаме бIухо волаш чакхваьннав Саидов. ХIаьта а цига цо Iомадаьчоа тара дацар заводе цо де дезаш хиннар. Цудухьа Iомавала вийзар. Дукха ха ялалехьа дика кхийттар из шин балхах, хьалхалаттараштa тIехьаккхийра.

«Дикача нахаца оагIув болаш ва», оал. вай цхьан мегаргволча сагах доахка дика гIулакхаш дувца делча. ХIаьта во саг вувцаш хилча «во гIоз ба цунцара бар, цунна гонахьа хьувзар», оал вай. Бера хана деиз дика оамал йолаш, дикагIчарца гIулакх долаш хьавенав Илез. Школе деша вагIача хана комсомолец хиннав, доккха дакъа лаьцад дешархой общественни вахара юкъе. Дика дешаш чакхъяьккхай цо юкъера школа.

ДIахо ца дешаш ше висача, айлаюкъе а ца лелаш балха вахар из Грозненски «Трансмаш» заводе. Цигара вахар из Советски Эскаре гIулакх де а. Къахьегача дезалех хьаваьнна а цунна юкъе хьалкхийна а ва Илез. Цун да Сайт-Iали, вежарий Ахьмад, Увайс, Апти Грозненски ацетонови заводе балха ба, хIаьта йиша ЗураI райсобеса инспектор, Грозненски горсовета депутат я.

Иштта дикача кIийлен тIа хьалкхийнав Илез. ХIаьта цо шин оагIонгахьара лакха а лоатталу шоай дезала сий. Цехе меттел заводе а эггара дикагIчарех цхьа болхло лоархI цох. Из къона коммунист ва. Коммунистагара доагIаш махиллара, из социалистически яхье хьалха латт, шин къахьегамца кхычарна хьоккхам тел, уж шийна тIехьабоах. Ер карара пятилетка геттара дика дIайолаяьрех цаI ва Саидов. Цо хIанз болх бу 1978 шера апрель бетта чотах. ХIаьта ше хьадеш дар дика а ду.

ДикагIболча коммунистех дувцаш Илеза цIи хьалхарчаьца яьккхар завода партийни организаце секретара Байалиев Мухьсада. Уж санна бола дика нах хилар бахьан долаш, кхыбараш шоашта тIехьабаха царна харах дIадахача шера плани социалистически декхараши Сийлахь-боккхача Октябра деза цIей тIакхоачаш даь йистедаьхар Саидов болх беш волча телевизионни ретрансляторашеча участка коллективо.

Производственни болх дика барал совгIа, Саидов Илеза дика дакъа лоац коллектива общественни вахара юкъе. Из цун оамал гаьнара хьайоагIаш я. Советски Эскаре волча хана из хиннав часта замполита заместитель, комсомольцашта юкъе боккха кхетама болх баьб цо.

ХIанз ше болх беча заводе Саидов завкома член, цеха халкъа тIахьожама комитета председатель ва.

Ше хьалаьца професси шин вахара никъ а лерхIаш хьайицай Саидова. ХIанз из ше болх беш воллаше а радиотехническа институте заочно деша ваха кийчлуш ва.

ИттлагIа пятилетка кхаь шера кхоачашъе лерхI къонача коммуниста Саидов Илеза.

Ю. ЮСУПОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиуме

ХАРЖАРХОЙ НАКАЗАШ КХОАЧАШДЕ

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо дийцад «Промышленность, гIишлошъелга, транспорт, бувзам дегIаккхувлара дешаех Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутаташта харжархоша денна наказаш кхоачашдарах» дола дош.

Хоржамаш хинначул тIехьагIа 25 наказ кхоачашдаьд депутаташа: Грозне нек ду бассейн, Советски района Борзой яхача юрта школа, Старопромысловски районе 600 унахо тIаэца йиш йола поликлиника, Шаьла района Чир-Юрте 150 унахочоа лаьрхIа цхьаькха цхьа поликлиника, «Трансмаш» завода болхлошта лаьрхIа 125 квартира йола цIа, иштта дукха кхыйола гIишлош хьалъяьй. ХIанз кхоачашдеш латташ кхы а 13 наказ да...

Цхьабакъда цуьца цхьана Лакхехьарча Совета Президиумо белгалдир, нах чубаха цIеноши промышленни культурно-бытовойи объекташи хьалъярца дувзаденна дола дуккха наказаш кхоачашдеш ца хилар. Бахьан? Цу гIулакха хьахийцача ахчах пайда эцилга во вIаштIехьдаккхар, гIишлошъеча организацеша болх эсала бар. Нохч-ГIалгIай гIишлошъяра управлене Iалашдаьдац мехкдаьтта института керттера дешара корпус йиллача ханашка балха юкъехьолга. «Грознефть» объединене хьалдаьдац «Горскнефть» НГДУ обработка яра йолча служба цIенош, тIехьадоах «Старопромысловски районе «Березкана» юхе быта ЦIан Октябрьски районе 30-гIа участке наьха бытовой хьашташ кхоачашду комбинати хьалъяра балхаш, «Консервплодоовощ» объединене Iалашдаьдац Грозненски консервни завода лаьрхIа берий комбинат хьалъелга, иштта дIахо а.

ЛерттIа кхоачашдеш дац городской транспорта болх тоабарца, баха нах, къаьстта Грозне, йIовхала энергеца Iалашбара дувзаденна дола дуккха а дешаш. Диззаг кхоачашдаьдац бувзама предприятей болх тоабарца нах бахара моттигашта телефонизаци радиофикаци ярца дувзаденна дола наказаш а.

Уж кхоачамбоацараш нийсдалара бахьан малагIа да аьлча, из да Грозненскии Гудермесскии городскойи цхьайолча районнии Советий исполкомаша, министерствашен ведомствашен наказаш кхоачашдара тIехьа лоаттабеш хинна тIахьожам мелбалийта хилар, боахамий кулгалхошкара цIенхаштта дIа ца дехар.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо Нохч-ГIалгIай АССР гIишлошъяра управлени, транспортни управлени, бувзама производственно - технически управлени, «Грознефть» объединени, «Консервплодоовощ» объединени, «Плодопром» яха трест, къахьегамхой депутатий Грозненскии Гудермесскии городскойи Советий исполкомаш декхарийла яьй белгалдаь уж кхоачамбоацараш дIадаха. Бутт ха еннай харжархой наказаш кхоачаш ца дара бахьанаш гучадахаран уж кхоачашдара де дезараш белгалдаран.

Республика министерстваштеи, ведомстваштеи, къахьегамхой депутатий районнии городскойи Советий исполкомашта тIадиллад харжархой наказаш кхоачаш мишта ду хьажа, уж кхоачашдара беш бола организаторски болх чIоагIбе, къахьегамхой дерригa наказаш кхоачашделга Iалашде.

ДЕННА ТЕРКО Е ЕЗА

Грозненски макаронни фабрика продукци дIа ца эцаш тикашка дукха алац. Из иштта дале дика хила а еза-кх из. Дукха ха йоацаш госнадзора Дагестана областашта юкъерча лабораторенца цхьана цу дешага хьежар госнадзора стандартнйи бустама техникаи Нохч-ГIалгIайчен лаборатори.

Гучадаьннар гIадвугаш дацар. Стандарташ телхаю фабрике. Масала, хьежача макаронний диъ тайпах шиъ стандарта бокъонаш телхаеш хьаяь яр. Фуд бахьан? НормагIа ши процент мара хила йиш йоацача кагъенна яр ворхI процент совгIа макаронаш.

Хьоар довса пацаш инструкцегIа доагIачул доккхагIа Iургаш долаш да, цудухьа цуина юс ца эша хIамаш. Бод хьокхабеча хана хий хетаргахьа тох. Цудухьа боагIачул тIаьдагIа хул из, хIаьта цо продукци вогIа хулийт.

ЙоаггIача тайпара вIаштIехьъяьккхаяц макаронаш хьаяра технологи а. Шнеки цилиндри тишъялар бахьан долаш пресса давлени боарамал лохагIа я. Цудухьа макаронаш хьаеча хана лерттIа вIашагIа хотталац, хIаьта йокъаенна яьлча ов деха а дехе вIашагIъювл.

Уж а кхыдола а гIалаташ хиларах фабрикана бокъо енннац шин тайпара макаронаш арахеца, хIаьта 13,4 эзар сом гIод а техад.

Дика продукци арахецилга доаггIача бесса вIаштIехьдаьккхадац «Грознефтеоргсинтез» объединене чуйоагIача А. Шерипова цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводе а. Цу предприяте хьажа хьайица яр паччахьалкхен дикала Знак енна С. маркагIа йола мехкдаьтта парафин. Из стандартагIа йоаггIача бесса ара ца хецилга гучадаьлар. Из бахьан долаш 80 эзар сома маьха арахийца парафин плана юкъера дIаяьккхай, хIаьта завода цох хинна 38 эзар сом пайда бюджете дIачубеннаб, хIаьта С. маркагIа йола парафин дикала Знак тIайолаш арахецара бокъо дIаяьккхай.

Республика торгови организацеш галантерейни, парфюмерно-косметически, кхыдолча а товаращца Iалашъеш я «Росгалантерея» Нохч-ГIалгIай база. Кхетадеш ма-хиллара, уж товараш дика хила деза. Цу гIулакха боагIаш бола тIахьожам лоаттабу база. Масала, 1976 шера 11 бетта 94 эзар сома маьха товараш брак даьд цо, хIаьта уж хьадахкийтараштa 22 эзар сом гIод техад.

Хьайцача продукцена мишта доал ду цига? Гучадаьлар доаггIача тайпара ца делга. Складаш тIаьдача подвалашка я, товараш стандарташкен инструкцешкен хьежжа лоаттадац. ХьадоаггIача товарашка хьежара эшаш дола нормативно-технически документаци дац.

Иштта воча хьал тIа я бустама средстваш, базе вIашагIъеллаяц метрологически служба. Цу дешашка хьожаш саг вац укхаза. Складаши базаши йиззa Iалашъяьяц температураген тIуналген хьожача прибораща. Цхьадола товараш лаьтта дада. Цудухьа дуккхача маьха товараш дохка бокъо яланзар «Росгалантерея» яхача Нохч-ГIалгIай базана.

И. МАЙТАК, Госнадзора лабораторе инженер. Нохч-ГIалгIай вокхагIвола

ХЬАЛХЛЕ ЛЕЛАЮ КОММУНИСТАША

КАРЕЛЬСКИ АССР. Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара даха ма-доаггIара накъадахара КПСС ЦК баьча тIахьехама жоп а луш «Питкяранта» яхача целлюлозни завода коллективо белгалдаьд керда, доккхагIдола мулаш: 7 ноябрга заданел совгIа лаьрхIад 400 тонн целлюлоза арахеца, 50 тонн сульфат, 15 тонн солянни кислота, 700 эзар киловатт-сахьат электроэнерги кхое. Производства ерригача участкашка яхьа хьалхле лелаю коммунисташа.

ВоккхагIа вола варщик И. В. Гираков керте латтача сменомассехк квартале вIаштта сменаштен участкаштен юкъерча социалистически яхье котбаьннараштa лаьрхIа чIоагIъяь йола карара кара тела цIе вымпел яьккхай.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа): хьалха латтача коллектива членаш. В. Т. Сазонов, завода партийни организаце секретарь Б. Б. Куликов, В. Н. Симаков, А. Ф. Яковлев, бригадир И. В. Гираков, П. Ф. Вахрамеев.

С. МАЙСТЕРМАНА сурт.

ТАСС фотохроника.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета массазарча комиссешка

КХАЛНАЬХА КЪАХЬЕГАМЕИ БЫТЕИ ХЬАЛАШ ТОАДЕ

Цхьайтта эзар гаргга саг ва гIишлошъяра Нохч-ГIалгIай управлене болх беш. Царех йиъ эзар совгIа кхалсаг я. Уж штукатураши каменщикаши, маляраши электросварщикаши, инженераши техникаши.

Мишта къахьег кхалнахагIишлошъераша, царна эша производственно-бытовой хьалаш хилийтара малагIа йоакхо ю гIишлошъяра управлене? Уж дешаш тохкаш хилар соахка ноябрь бетта Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета йиълагIча сессе кхалнаьха къахьегама а быта а, ноанойи берийи бокъонаш лораяра дешашта вIашагIъелла массазара комисси. Цхьан бетта гаргга комиссе членаша техкар из гIулакх. Уж хилар республика дуккхача гIишлошъеча организацешка, къамаьлаш дир болхлошцеи специалисташтцеи. Цул тIехьагIа из дош дийцар комиссе заседане, цига къамаьл дир гIишлошъяра управлене кулгалхоех цхьанне — кадрай, къахьегамеи алапеи отдела начальника А. М. Гудина.

Заседане белгалдаьккхар, иттлагIча пятилетке кхалнаьха къахьегамеи бытеи хьалаш тоадара тIаерзаяь мероприятеш управлене кийчъяьлга. Цу дешашта хетаяь хьажараш - конкурсаш чакхйоах. Кхалнаьха болх аттача баккхара цхьадола хIамаш ду. Масала, укх тIеххьарча шерашка балха юкъейнхьай механизированни малярни станцеш, краснопульташ, кхыйола механизмаш. Кхалнаьха шоай говзал лакхъю дешара комбинате а хIаране шин-ше а. Царех дуккхачар коммунистически къахьегама школашка, экономически знаней школашка деш, дика къа а хьегаш. Балха тIа доккхий толамаш дахарах 14 кхалсага «ИттлагIча пятилетка ударник» яха Значок еннай, 115-нена — «1976 шера социалистически яхье котваьннар» яха Значок, хIаьта СМУ-6 штукатурий бригадир В. Г. Белоглазова, СМУ-9 бетонщикий бригадир А. И. Власова, СМУ-5 каменщикий бригадир З. М. Накаева, СМУ-4 малярий бригадир А. А. Яковенко, штукатураш Я. Орзимоваи Н. Жабраиловаи, маляр Б. Акуева санна къаьстта белгалбаьнначарна СССР ордеиаш еннай.

Цхьабакъда гIишлошъяра управлене викало даь къамаьл бехка кIалхарвала гIерташ дар. Цо цхьаккха дош аланзар кхоачамбоацарех, къоастаянза йолча проблемаех, уж кIезига еце а. Массазарча комиссе членаша З. М. Исаева, Р. Н. Шатова, Б. С. Шадиева шоаш къамаьл деш белгалдоахар халача балхашта механизаци елга ледара лелилга, кхалнаха дуккха хала балхаш кулг-кара делга. Депутаташа масалаш кхувлар йолаш йола механизмаш болх ца беш латташе а бетони цементи кхалнаха кулгашца йоассаеш хиларах. Дуккха моттигаш нийслу лакха говзал йолча нахага лаьттанцара а кхыдола гIон балхаш а дайташ.

Депутаташа Т. М. Висаригова, В. А. Пунова, комиссе кхыболча а членаша дийцар къахьегами кхерамзлен техникен лораяра даькъе управлене предприятешкен организацешкен дерригa а вIаштIехьа ца хиларах, производственни травмаш еш моттигаш хиларах. Депутататашта шоашта бIаргабайнаб хьалдеча гIирсий лакхача этажашка раствор чуйола еза ведараш хьатIайоаха кхалнах. Производственни эстетикага хьажац укхаза, кхалнах болх беча хана эшача барзкъашца бизза Iалашбац.

ГIишлошъераш чIоагIа летк нах балха ханнахьа машинашца хьакхувлац, яхаш. Автотранспорт хьаахийтара графикаш телхаю, из бахьан долаш нах балха тIехьабусаш моттигаш хул, хIаьта хьаухийта машинаш а лерттIа кийчъяь хилац. Къаьстта дукха халонаш оз республика юрташкара Грозне балха хьаухача кхалнаха.

Заседане иштта белгалдоахар кхалнаьха бытовой хьалаш тоадара боахама кулгалхоша йоаггIаш йола йоакхо ца елга. Барзкъаш хувца, хIама даа моттигаш Iалашъяьяц кхалнаха. Объекташка буфеташ яц. Алхха гIишлошъяра управлене мара дац кхалнаха цхьайолча продукташта заказаш де йиш йола стол. ХIаьта участкашка болх бечар из де а торо яц.

ХIанз а къоастаянза я деша даха ха йоацача берий учрежденей проблема. 500 совгIа нана я бераш берий бешамашкеи яслешкеи дIадала йиш йоацаш.

Из бахьан долаш дукха хувцалу болхлой, кхалнах маIача нахал дукхагIа а хувцалуш. Масала, 1976 шера СМУ-4 керда балха хьайицав 350 саг, царех 95 кхалсаг я, хIаьта цу цхьан шера цига балхара дIаваьннав 300 саг, цу даькъе 115 кхалсаг а йолаш. Иштта да кхычахьа а. Комиссе членаш хьежар кхетам балара болх къахьегама коллективашка мишта лел. къоначарна хьехам лулга, хIаьта хьехамч-кхалсаг массехк мара яц. Тоаде дезаш да социалистически яхь вIаштIехьйоаккхилга, гойтара агитаци.

Дош массе а оагIорахьара дийцачул тIехьагIа массазарча комиссе тIаийцар из болх тоабара тIаерзаяь рекомендацеш тIайола соцам.

ГIишлошъяра Нохч-ГIалгIай управленена тIадиллад кхалнаьха къахьегамах дикагIча тайпара а нийса а пайда эцилга Iалашдар. ДукхагIа теркам тIабахийта беза халача балхашта комплексни механизаци яра, кхалнаьха болх аттача баккхара, цар говзал лакхъяра, бытовойи санитарно-гигиенически хьалаш тоадара, уж бIайхача кхачанца Iалашбара.

Нохч-ГIалгIай транспортни управленена тIадиллад гIишлошъераш нах дIа-юха кхувлара кийчъяьча автотранспортаца Iалашбелга, хIаьта унахцIено лораяра министерствана — гIишлошъеча объекташка болх беча кхалнаха медицински гIулакх дарах дола дош къоастаде.

«КЪАХЬЕГАМА ВЕТЕРАН» ЯХА МЕДАЛЬ КЪАХЬЕГАМХОШТА ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

1974 шера 18 январерча СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указага хьежжа дуккхача шерашка цӀена къахьегарахи карагӀдьннача къахьегама гӀулакхий хам беши СССР Лакхехьарча Совета Президиума цӀерагӀа «Къахьегама ветеран» яха медаль лойла.

Заводской районе гӀолла

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиумен Министрий Советен гӀолла:

Дукузов Хамид Нанаевича — Нохч-ГӀалгӀай АССР Министрий Советерча маьхий отдела группа кулгалхочоа.
Мидаев Даша Геланович — персональни пенсионера.

Нохч-ГӀалгӀай АССР халкъа тӀахьожама комитете гӀолла:

Коробова Наталья Сергеевнана — председатела заместителя.

Грозненски горисполкоме гӀолла:

Краевой Василий Никитовнча — инженера-архитектора.

Заводской райисполкоме гӀолла:

Балкин Павел Афанасьевича — пенсионера.
Жукова Римма Афанасьевнана — пенсионеркана.
Медведева Федосия Васильевнана — пенсионеркана.
Казаров Никита Авдеевича — пенсионера.
Темирханов Хачатур Карапетовича — пенсионера.
Шульга Елена Николаевнана — пенсионеркана.

СССР 50 шу дизара цӀерагӀча Грозненски химически заводе гӀолла:

Авдуева Тамара — уборщицана.
Баев Василий Мироновича — болхлочов.
Байсултанова Калимата — болхлочоа.
Бочарников Алексей Никитовича — аппаратчика.
Бурыкина Вера Алексеевнане — уборщицана.
Бушина Клара Александровнана — болхлочоа.
Бычков Николай Алимповича — слесара.
Бычкова Варвара Григорьевнана — аппаратчицана.
Васюк Нина Александровнана — аппаратчицана.
Глушко Надежда Ивановнана — машиниста.
Горбунов Владимир Степановича — аппаратчика.
Дементьев Василий Федоровича — слесара.
Ефанов Кузьма Ивановича — хаьхочоа.
Зайцев Александр Васильевича — аппаратчика.
Зайцева Екатерина Константиновнана — инженера.
Захарцев Михаил Николаевича — электрослесара.
Иванова Мария Степановнана — машиниста.
Кардашьский Тимофей Борисовича — слесара.
Кошенко Антонина Григорьевнана — болхлочоа.
Костаньян Аптин Левоновнана — болхлочов.
Круглова Прасковья Павловнана — грузчицана.
Кудинов Василий Ивановича — отделене начальник хинначоа.
Кудринский Александр Васильевича — № 16 йолча цеха начальник хинначоа.
Левченко Александра Авакумовнана — болхлочоа.
Лесникова Валентина Григорьевнана — № 107 йолча берий комбината няняйна.
Литвак Иван Федоровича — слесара.
Магомедов Абакар Магомедовича — № 16 йолча цеха машиниста.
Мамулов Андрей Исаковича — слесара.
Мантрова Елена Александровнана — аппаратчицана.
Марашева Тамара Ахмедовнана — уборщицана.
Мельниченко Михаил Тарасовича — электропогрузчика водитела.
Морозов Григорий Дмитриевича — слесара.
Провоторов Николай Федоровича — стеклодува.
Провоторова Ольга Михайловнана — электрообмотчицана.
Приходько Василий Демьяновича — профсоюза заводской комитета инструктора.
Протокович Владимир Викторовича — 1-101 яхача смена начальника.
Рыбиков Александр Леонтьевича — аппаратчика.
Соболев Михаил Федоровича — машиниста.
Соколов Николай Дмитриевича — аппаратчика.
Соколова Ольга Васильевнана — аппаратчицана.
Степанов Иван Дмитриевича — слесара.
Страздин Николай Юрьевича — слесара.
Тимошина Людмила Васильевнана — аппаратчицана.
Тихомирова Римма Александровнана — 17-18 цеха начальника заместитель хинначоа.
Турова Мария Михайловнана — гардеробщицана.
Устименко Александра Ивановнана — изолировщицана.
Фатюшкина Ольга Петровнана — упаковщицана.
Федоров Максим Андреевича — газосварщик хинначоа.
Хазиева Сулкция Ибакаевнана — аппаратчицана.
Хомкина Лидия Харитоновнана — аппаратчицана.
Чернов Виктор Михайловича — экономиста.
Эдельханова Зулайна — изолировщицана.

«Грознефтеоргсинтез» яхача производственни объединене гӀолла:

Александрова Марфа Васильевнана — лаборанта.
Алексеева Ольга Андреевнана — оператора.
Безмина Анна Павловнана — оператора.
Бегназардов Сергей Павловича — воккхагӀволча оператора.
Бухтоярова Мария Ивановнана — товарни оператора.
Богославская Ольга Тихоновнана — машиниста.
Воробьева Розалия Ивановнана — оператора.
Вязникова Таисия Павловнана — установка начальника.
Висаев Альбека — оператора.
Володина Анастасия Ивановнана — уборщицана.
Викентьева Мария Васильевнана — оператора.
Волкова Феодосия Федоровнана — аккумуляторщицана.
Головина Евдокия Петровнана — товарни оператора.
Горбатова Валентина Ермолаевнана — товарни оператора.
Головченко Лидия Леонидовнана — ОКС-а йоккхагӀолла инженер хиннчоа.
Дементьева Зинаида Степановнана — лаборантка хинначоа.
Дробышев Александр Лаврентьевича — ОТС начальник хинначоа.
Егорова Клавдия Николаевнана — ЦЗЛ лаборанткана.
Живодрова Елизавета Павловнана — № 6 йолча цеха оператора.
Игнатов Петр Даниловича — воккхагӀволча диспетчера.
Каграменянц Егиша Меликовича — слесара.
Костюченко Александр Петровича — керттера инженер хиннача.
Карпова Евгения Ивановнана — товарни оператора.
Кравцова Клавдия Степановнана — № 30 йолча детсад-ясле заведующена.
Курьянов Владимир Алексеевича — оператора.
Курбанов Алексей Николаевича — слесара.
Критина Мария Ивановнана — уборщицана.
Кудрявых Николай Михайловича — инженера.
Литвинова Лидия Александровнана — йоккхагӀйолча оператора.
Любицкая Мария Марковнана — оператора.
Лазутина Зинаида Аксентьевнана — товарни оператора.
Лукьянчикова Ираида Петровнана — оператора.
Меринюк Петр Давыдовича — товарни оператора.
Милодорова Валентина Тихоновнана — товарни оператора.
Моисеев Николай Михайловича — оператора.
Манушин Николай Васильевича — слесара.
Матасова Нина Кузьминичнана — лаборанткана.
Питюнов Яков Емельяновича — сварщика.
Петренко Виктор Павловича — № 6 йолча цеха установка начальника.
Подставкин Михаил Максимовича — оператора.
Попов Иван Павловича — оператора.
Покопцева Мария Сергеевнана — товарни оператора.
Пост Иван Ивановича — оператора.
Пятигорец Раиса Ивановнана — оператора.
Полубоярова Степанида Ивановнана — оператора.
Пимичева Надежда Титовнана — лаборанткана.
Плешакова Елена Ивановнана — болхлочоа.
Рафаилов Язиил Исаковича — оператора.
Сушко Григорий Михайловича — оператора.
Скрынникова Мария Абрамовнана — товарни оператора.
Сизова Елена Леонтьевнана — товарни оператора.
Сухотько Екатерина Елисеевнана — кладовщицана.
Твердохлебов Петр Михайловича — чистильщика.
Федорова Надежда Федоровнана — машиниста.
Хачатурова Зинаида Назаровнана — мастера.
Шатилин Николай Васильевича — слесара.
Шулико Нина Лазаревнана — оператора.
Штейнгардт Самуил Генуховича — № 4 йолча цеха установка начальник хинначоа.
Щербакова Нина Павловнана — лаборанткана.
Янушевич Лидия Петровнана — установка начальника.
Янушевич Виктор Петровича — чистильщика.

Производственно-товарни конторе гӀолла:

Гавриленко Надежда Ивановнана — машинакъа мастера.
Брынза Евгения Михайловнана — товарни оператора.
Новикова Нина Владимировнана — подсобни болхлочоа.
Пишняк Надежда Павловнана — аппаратчицана.
Пупкова Александра Александровнана — оператора.
Орлов Василий Тимофеевича — болхлочоа.
Рябов Алексей Михайловича — проектно-конструкторски бюро воккхагӀволча инженера.
Тризна Николай Павловича — болхлочоа.
Красюков Василий Владимировича — слесара.
Ситников Иван Ивановича — кузнеца.
Юрков Александр Александровича — цеха начальника.
Дудникова Серафима Тихоновнана — управляюще кхерамзлен техникана йолча заместитела.
Моргунова Елена Андреевнана — оператора.
Троицкий Виктор Митрофановича — слесара.
Нуйкин Степан Николаевича — слесара.
Поздняков Иван Сергеевича — электромонтера.
Морева Антонина Васильевнана — оператора.
Борзенкова Миланья Игнатьевнана — подсобни болхлочоа.

«Грозэнерго» яхача районни энергетически управлене гӀолла:

Анашова Антонина Павловнана — планово-экономически отдела начальника.
Бойко Мария Ефимовнана — материально-технически Ӏалашон отдела начальника декхар кхоачашдечоа.
Бондаренко Татьяна Львовнана — боахама заведующи хинначов.
Болонова Галина Ивановнана — эксплуатаци яра йоккхагӀа йола инженер-инспектор хинначов.
Варфоломеева Раиса Васильевнана — группа электрослесара.
Гершберг Михаил Фроймовича — административно-боахамен финансовни даькъа вола управляюще заместитель хинначоа.
Дубровина Александра Ивановнана — «Грозэнерго» РЭУ перспективни дегӀаяхара служба йоккхагӀйолча инженера.
Егоров Василий Ивановича — проектно-конструкторски бюро воккхагӀвола инженер хиннача.
Каган Исаак Ильича — линейни центральни служба мастера.
Левша Валентина Степановнана — кассир-инкассатор хинначов.
Сафонов Анатолий Ипатовича — электростанцейн сетейн оборудованешта эксплуатаци ремонти еча служба начальника.
Сидоренко Наталья Александровнана — энергосистема перспективно дегӀайоалаяра служба йоккхагӀйолча инженера.
Лобова Инна Агеевнана — центральни служба йоккхагӀйола инженер хиначоа.
Нефедьева Мария Прокофьевнана — кассир-инкассатора.
Шаповалова Евдокия Алексеевнана — йоккхагӀйолча кассир-инкассатора.
Шульгин Андрей Филипповича — центральни сберкасса хаьхочоа.
Умаров Сергей Федоровича — «Грозэнерго» РЭУ керттера инженер хиннача.
Яковлев Александр Александровича — финансироване группа кулгалхо хиннача.

«Грозэнергоремонт» яхача ремонтно-наладочни предприяте гӀолла:

Замул Дмитрий Ивановича — директора заместитель хиннача.
Марченко Дмитрий Андреевича — директора заместитель хиннача.
Харлашин Виктор Яковлевича — слесара.

Грозненски ацетонови заводе гӀолла:

Фоменко Лидия Васильевнана — растворитела цеха йоккхагӀйолча инженера-технолога.

«Терек» яхача мебельни дахчах хӀамаш еча производственни объединене гӀолла:

Древницкий Николай Васильевича — газоэлектросварщика.

«Нефтехимзапчасть» яхача заводе гӀолла:

Антоненко Василий Николаевича — грузчика.
Кутуэов Вахина — грузчика.

РСФСР Главнефтеснаба Грозненски управлене Грозненски наливной станце гӀолла:

Дубовская Клотильда Михайловнана — лаборанткана.
Дорошенко Алексей Дмитриевича — наливной пункта начальник хиннача.
Зубкова Валентина Ивановнана — наливной пункта начальник хиннача.
Зубков Андрей Антоновича — оператора.
Истомина Татьяна Тимофеевнана — оператора.
Кузнецова Валентина Владимировнана — оператора.
Сидорчук Аксентий Степановича — кладовщика.

Нохч-ГӀалгӀай АССР бахача наха бытовой гӀулакх дара министерства кога гӀирс тоабечен тегачен фабрике гӀолла:

Али Акпер Али Аскер-Оглы — обувщика.

Нохч-ГӀалгӀай гӀишлон управлене гӀолла:

Осташкова Раиса Ивановнана — машинисткана.
Колесников Анатолий Ивановича — керттерча энергетика.

Нохч-ГӀалгӀай гӀишлон управлене гӀишлош яра механизаци еча управлене гӀолла:

Абхаликов Яков Абасовича — слесара.
Буряшов Николай Максимовича — электросварщика.
Балабайко Иван Ивановича — бульдозера машиниста.
Бондаренко Василий Васильевича — слесара.
Брытикова Ольга Лаврентьевнана — башенни крана машиниста.
Горина Анна Никифоровнана — болхлочоа.
Ерощенко Василий Ильича — компрессора машиниста.
Коломейцев Степан Григорьевича — крана машиниста.
Новальных Михаил Петровича — электростанце машиниста.
Оганезова Василиса Семеновнана — подсобни болхлочоа.
Радионов Иосиф Николаевича — слесара.
Стенин Николай Алексеевича — слесара.

Нохч-ГӀалгӀай гӀишлон управлене специализированни гӀишлон-монтажни управлене гӀолла:

Мелещин Василий Алексеевича — центральни заготовительни мастерске плотника.
Косинов Тимофей Григорьевича — болхлочоа.
Попова Пелагея Филипповнана — болхлочоа.
Брундасова Анастасия Кузьминичнана — асфальтировщицана.
Коломейцев Владимир Константиновича — мастера.
Власихина Лидия Николаевнана — асфальтировщицана.
Маматова Анна Алексеевнана — асфальтировщицана.
Сальников Иван Семеновича — асфальтировщика.
Потехина Ксения Яковлевнана — асфальтировщицана.

Нохч-ГӀалгӀай гӀишлон управлене № 6 йолча гӀишлон-монтажни управлене гӀолла:

Решетников Леонид Ивановича — слесара-монтажника.
Шульга Мария Савишнана — техника-диспетчера.

Нохч-ГӀалгӀай гӀишлон управлене № 7 йолча гӀишлон-монтажни управлене гӀолла:

Абзуев Муслана — грузчика.
Болдинов Николай Григорьевича — слесара-монтажника.
Захаров Кузьма Тимофеевича — токара.
Милованов Андрей Александровича — слесара.
Черномуров Семен Егоровича — арматурщика.
Чумаченко Лариса Иосифовнана — планови отдела начальника.

Нохч-ГӀалгӀай гӀишлон управлене № 8 йолча гӀишлон-монтажни управлене гӀолла:

Григорьян Ерванд Александровича — технически Ӏалашон отдела начальника.

(ДӀахододар хургда).

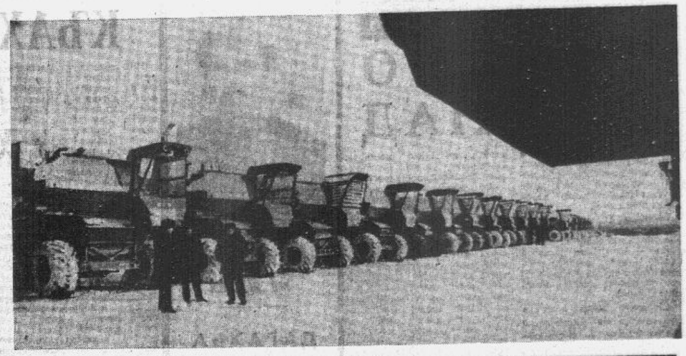

Ставропольски край. Петровски района «Правда» яхача колхозе юртбоахама машинашта ремонт яь баьнна. Кийчон линейкагӀа дӀаоттаяьй 42 комбайни 208 трактора.

СУРТА ТӀА: колхоза парке — комбайнаш кийчон линейка тӀа.

К. ТАРУСОВА сурт.

ТАСС фотохроника.

Шин шера план кхоачашъяьй

Назрановски автотранспортни предприяте коллективо вай республике меттел Российски Федерацерча ше санна йолча предприятешта юкъе массехказа призови моттигаш яьхай укх тӀеххьарча шерашка. БӀубенна дӀадоладаьд предприяте болхлоша Октябра 60 шу дуза юбилейни шу. Пассажираш дӀаюха бигара январь бетта план 123,3 процент кхоачаш а еш, планагӀа лаьрхӀачул совгӀа дӀа-хьа вигар 71,1 эзар саг. Халкъа боахама мухьаш дӀахьа дахьара задани а тӀехкхоачашйир. Шоай къахьегама толамаш кхы а тоадеш къахьегаш ба уж укх февраль бетта а.

Къаьстта дика къахьегарца укхаза белгалваьнна ва водителий-таксистий бригадир Оздоев Жабраил. «Российски Федерации дикагӀвола водитель» яха диплом деннад цунна, хӀаьта цо кулгалдеча бригадана «Нохч-ГӀалгӀай АССР дикагӀйола бригада» яха сийлен цӀи еннай. ИттлагӀча пятилетка хьалхарча шера шин шера задани кхоачаш а яь тӀадоагӀача шера календарагӀа къахьегаш ткъаьх водитель ва цу предприяте. Царех ба водителаш Точиев Махьмад, Нальгиев, Махьмад, Оздоев Жабраил, Камурзоев Махьмад, кхы дуккха бараш а. ХӀара сменагӀа шишша норма кхоачаш а еш шоай новкъосташта хьоькхам телаш къахьегаш ба уж Сийлахь-йоккхача Октябрьски революце 60 шу дузача укх юбилейни шера.

Б. КОСТОЕВ.

Механизатораш кийчбу пхьоалле

Назранера № 14 профессионально-технически училище хьайийлла 12 шу да. Цу юкъа 3 эзар гаргга говзанча кийчваьв цига. Царех 700 совгӀа саг механизатор ва. «Назрановский» совхоза кийчваьв 250 механизатор, «40 лет Октября» яхача совхоза 150 саг, «Экажевский» совхоза 200 гаргга говзанча. Района совхозашта еннача направленех хьабахкийта, 8—10 классаш йистеьха кагирхой ба хӀанз цига дешараш. Укх шера училище дешаш 500 совгӀа саг ва. Царех 100 дешархо механизатора говзал Ӏомаеш ва. Бакъда, цунах кхоачам бац Ӏе лерхӀаш яц училища педагогически коллектив. Вешта из-м кхыча беса хила а дагӀац. Юрта эша кадраш кийчъярах бола бехктокхам кхы а лакхбу юрта боахама юкъерча звенон говзанчаши механизаторашн кийчбара хьакъехьа парте Ростовски обкома беча балха хьакъехьа КПСС ЦК баьча сацамо. ХӀаьта «Колхозхошка, совхозий болхлошка, механизаторашка, Ӏилмахошка, юрта боахама специалисташка, юрта материально-технически хӀамаш лоаттаеча промышленноста болхлошка, Советски Союза берригача къахьегамхошка» долча КПСС ЦК письмо тӀа укх тайпара дешаш да:

«Механизатор — хӀанзарча юрта боахаме керттера фигура я. Цунна ховчох, профессиональни говзалах, опытах, из гӀулакхага хьажарах дуккхагӀча даькъе тийша да колхозеи совхозеи балхах юххера а хьаулаш дар. ХӀанз керттера лоархӀам болаш гӀулакх да шин сменагӀа болх бара эшача механизаторий кадрашца боахамаш Ӏалашдар. Механизатораш тоъаш боацача моттигашка кхы тӀа а уж кийчбелга вӀаштӀехьдаккха деза, пайда эца беза уж Ӏомабара мел йолча ерригача формаехи методехи — юртарча общеобразовательни юкъерча школах, профессионально-технически училищах, тайп-тайпарча курсех».

— Парте ЦК письмона жоп а луш, тха училища коллективо лаьрхӀад планал совгӀа 30 механизатор кийчве, — йоах училища директора Ю. Арапиева. — ХӀанз царех 10 саг «Назрановский» совхозера вайтав тхона, «Экажевский» совхозера боахкийтаргболаш а ба уж. Цу шин совхоза механизатораш тоъаш боацандаь лаьрхӀад оаха планал совгӀа механизатораш кийчбе.

Механизатораш кийчбара эшаш дола хьалаш долаш да. Теоретически занятешка хинна Ӏац хургбола механизатораш, цар практика дӀахьу гусеничния чархаш йолеи тракторашн, комбайнаш Ӏомаеш. ЛаьрххӀа цу гӀулакха кийчъяь кабинеташ а я. Ма-дарра аьлча, теоретически дешар практикаца чӀоагӀду дешархоша. ХӀаьта апрель бетта совхозашка практикагӀа хургба уж. Цига кагирхошта хьехам луш хургба йоккха опыт йола механизатораш. БоккхагӀбарий гӀонца дика караерзаергья цар шоай дего хержа говзал.

Хьалха училища йистеяьккхача, хӀанз совхозашка болх беча механизаторашца каст-каста вӀашагӀбетталу дешархой. Цу гӀулакха лаьрхӀа оттаяьча мероприятей план а я. Дуккха йоацаш цига баьхка хилар школьникаш а. Уж хьажар училище механизатораш, токараш, слесараш мишта кийчбу. Царех дуккхабараша чӀоагӀо йир школа йистеяьккхачул тӀехьагӀа цига деша бахка.

Училища хьехархой коллектив йоккхийеш я ше хьийхача дуккхача а кагирхоех дика механизатораш хинна хиларах. Масала, царех ба «Экажевский» совхозера Дабриев Илез, Акталиев ИсмаӀал, Экажев Махьмад, «Маяк» совхозера Муцольгов Ӏалаудин, «Назрановский» совхозера Келоев Бахьаудини Хашиева Дугурханн, «40 лет Октября» яхача совхозера Оздоев Руслан, иштта кхыбараш. Хьалха училище дешаш духхьал кагий нах мара бацар, хӀанз мехкарий а ба.

Ала деза, училища ший общежити йоацилга. Совхозаша шоай транспортаца хьа а кхувл дешархой, юха цӀа а кхувл. Шоай дешархой къаьстта дикагӀа терко ю «40 лет Октября» яхача совхоза кулгалхоша. Шоаш деша бахкийта кагирхой ший ханнахьа хьа а кхувл, занятеш чакхъяьлча юха цӀа а кхувл цар. Цу гӀулакха цар санна дика йоакхо яц вокха совхозий кулгалхоша. Бакъда, йоре бакъахьа-м яр.

— Тхацига дешаш болча кагирхошта стипенди а тел оаха, — йоах Арапиева. — Цул совгӀа совхозо а лу царна хӀара бетта 60 сом. Юкъера лаьрхӀача 70—80 сом стипенди нийду механизатора говзал Ӏомаеш волча хӀара дешархочо.

Царна хьехаш ба шоай балхах дика кхеташ, йоккха опыт йолаш бола хьехархой. Царна юкъе белгалбаха лов Ведзижев Мухарбик, Бештоев Муса, Торшхоев Ӏаддал-Мажит, кхыбараш. Цар шоай низ, хьаькъал дӀалу дика кхетами говзали йола механизатораш кагирхоех хилийта гӀерташ.

Училища коллективо социалистически яхь лелаю Грознерча № 5 йолча училищацеи Орджоникидзерча шоай яр саннарча училищацеи. Цу яхьо торо хулийт къона говзанчаш кийчбара болх дикагӀа тоабарал совгӀа, хьехархоштеи дешархоштеи юкъера доттагӀал чӀоагӀле а.

Тайп-тайпара говзал Ӏомаярал совгӀа, дешархошта интернациональний атеистически кхетам балара болх а бу училище. Укхаза вӀашагӀ а елла болх беш я «Интернациональни доттагӀлен клуб». Цу клуба доакъашхоша буязам лоаттабу Грознерча, Орджоникидзерча, Куйбышеверча, иштта кхыча городашкарча училищай дешархошца.

Интернациональни атеистически темаех дешархошта лекцеш еш. Из лоархӀамера болх чакхбоах училища директора заместитела Барахоев Берсанакъий хьалхленца. Укх шера эггара хьалха вӀашагӀъеллай цо художественни самодеятельность. Цул совгӀа кагирхой сайренаш ю, тӀемен къахьегамен ветеранашца вӀашагӀбетталу кагирхой.

Училища болх кхы а дикагӀа дӀагӀоргбар нагахьа санна цар базови предприяте а совхозаша а лерттӀа новкъостал деш хилча. Училищана чӀоагӀа эшаш я хӀанз араьнна керда тайпа трактораш, хӀаьта юртара бераш хьахкхувлара транспорт тоъаш яц. Цудухьа училища хьехархой коллективо, совхозий кулгалхоша эшшача вӀаши гӀо-новкъостал деш кхы а дуккхагӀа терко е еза механизатораш кийчбара гӀулакха. Цу лоархӀамерча деша дуккхагӀа йоакхо е еза партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша.

К. ЮСУПОВ.

МЕХКДАЬТТА ДЕЗДАЛАРА БЕХКЕ МАЛАВ?

«Энергетика критически хьал тӀа я...» — уж дешаш укх тӀеххьарча шерашка тоъал каст-каста хоз дуккхача капиталистически мехкий къаьсттача правительственни комиссей докладашкара а малхбузехьарча пресса оагӀош тӀара а.

Сенца кхетаде дезаш да Малхбузен экономика ший бож-моарзагӀана юкъе тоӀаяь йола энергетически кризис йӀаьхъялар? ДегӀаухача мехкаша — мехкдаьтта доахараша, цхьаболча малхбузехьарча эксперташа из яххача тайпара, «барт бар» дий-хьогӀ цун бахьан?

1974 шу доладеннача юххье денз дунен тӀа бийдача мехкдаьтта мах цхьан тоннах 85 процентага кхаьчача денз мехкдаьттах дола дош дунен экономика эггара ирагӀеи шерра ювлаши йолча проблемаех цаӀ а хинна дӀаэттад. Къаьстта ирагӀа хулийт из тахан дунен халкъашта юкъерча рынке дохкаш латтача дуккхагӀа долча мехкдаьтта цхьа тонн хьалъяккхарга 1—4 долларал тӀех ца доаш хиларо. Из даккхарга дӀадодар сел кӀезига доллашехьа а, мехкдаьтта дохкача мехкий Организаце (ОПЕК) членаша 1977 шера юххье денз шоай мехкдаьтта маьхаш 10 процентш тӀехьагӀо кхы а 5 процентш лакхде аьнна соахка декабре яь решени дуккхачарна е йоагӀаш яьац аьнна хӀаьта а хийтар.

Цхьабакъда 70-вегӀа шераш доладеннача юххье цу лоархӀамеча бедала мах цкъа санна дуккхаза лакхбелга хӀанзарча экономически дегӀаахара логико хьалхадаьккха дар. Деша маӀан сенах латт аьлча, цу ханна саготонаш тӀаэттар адамленна: мел чӀоагӀа къахьегарах хьадаккхарга дӀабода мах лоха болаш йола мехкдаьтта доалла йӀаьхий моттигаш планетера кхы лаха вӀаштӀехьдалац геологий. Лаьттан, фордийи океаннйи бухий, цӀаккха а гӀор ца яшача моттигий кӀоаргаленашкара хьалдаха — шоай безам бале! Цхьабакъда цу тайппара мехкдаьтта даккхарга бода мах тоннах 60 долларал лакхагӀа хул. ХӀаьта сланцех, гӀомареи кӀореи тӀоаце из доаккхаш хилча, тоннах 80 долларгара 140 долларга кхаччалца бода цунга мах. ХӀаьта дарегӀча мехкдаьттах лаьца аьлча, гучаяьнна цун запасаш сихха кхоачаялар, кхерам болаш хилар.

Проблема кхы а низкъалагӀа хулар хьалхагӀа хиннача мехкдаьтта маьхо мехкдаьтта доалла дикагӀа йола моттигаш кераза йоаяра инкъ маьрша барал совгӀа, хӀанзарча энергобалансa лард а йир цу бедалах, хӀана аьлча рентабельни хургдоацаш дир цо, масала, кӀори доагора кхыдола тайпаши хьалдоахилга. Маьха кхы а дезагӀа хилар доагора чӀоагӀача тӀоанашкара мехкдаьтта дахар, атомнии кхыдола геттар керда тайпаши сихха дуккхагӀа доахаш хилар ца дийцача а. Белггала аьлча, ший хана лаьгӀделар Аляскерен Къилбаседен форда бассейнерен перспективни, цхьабакъда безача маьха йола мехкдаьтта доалла районаш караерзаелга.

Энергетика, атта хьалдоахача, лохача маьхо цунна меттел дӀагӀоргдола моллагӀа кхы тайпа доагораш дахара гӀойлеца еча хьалашка запасаш кӀезига йолча мехкдаьттах тийша дӀа а оттаяь, капиталистически Малхбузено ше тӀакхоачайир шийна эггара хьалхара талгӀеш 1973—1974 шерашкара доагора кризис сихъеннача ханна теха йола энергетически катаклизм.

Капиталистически паччахьалкхенаша даьр ца даьча вай мехко. Ӏилман ларда тӀа еча планированехи зем баккхарахи ког гӀортолга а еш, 50—60 шераш доладеннача юххье а тӀехьа кӀора промышленность шеръяь ца Ӏеш. тӀакхача хала дола ушалаштеи Малхбузен СибарегӀарча массаза а латтача гӀораи кӀалхара мехкдаьтта доахилга сих а дир. ХӀаьта цунах хьахиннар укх тайпара да: СибарегӀара доаккха мехкдаьтта итт шерал кӀеззига совгӀча хана 150 миллион тоннага кхоачаш алсамдаьлар.

Капиталистически мехкий энергетически боахам, шеко йоацаш, рынка бало готбаь юкъеберзабир. ДарегӀча мехкдаьттах яь мехкдаьтта продукташ йохкарах (монопольно лакхача маьхех) хьатӀауха доходаш энергетика дегӀайоалаярга эггара кӀезигагӀа хьежайора, хӀаьта уж доходаш боарам боаццаш чӀоагӀа алсамъювлаш латтар: 1960—1973 шерашка малхбузехьарча мехкдаьтта монополешна паччахьалкхенашеи 700 миллиард доллар гаргга даьккхар!)

Нагахьа санна йоккха капитал ший доагора боахама перспективай хьалхагӀе а йоакхо е могаш яларе, бийдача мехкдаьтта тоннага бода мах кӀезиг-кӀезига луш лакхлургбар традиционни йоацача методегӀа из дахарга дӀадодар дуккхагӀа хиларга хьежжа. Цхьабакъда кхетамеи нийсагӀеи йола доалдара методаш лелаелга капитала диллладац. Юххера а, 1974 шера малхбузехьара дуне дӀахо йодача хана хьалхагӀарчул 100 миллиард доллар хӀана телац аьнна мехкдаьттах мах дуккхагӀа теланза ца доалача кхаьчар.

Цу лакхе дийцачо новкъостал ду бийдача мехкдаьтта мах дуккхазза лакхбелга капиталистически экономика дегӀаахара хьовзамаша хьалхадаьккха хилар а цунна хьалхара бехк такха безараш эггара хьалха мехкдаьтта монополешн буржуазни паччахьалкхенаши хилар а дикагӀа кхетадара.

Кхыча тайпара да ОПЕК-а членаш долча мехкаша маьхаш хувцара гӀулакх. Цу тайпара уж хувца цар йизза бокъо я. Хадданза маьхаш ӀатӀа ма-деттала «кхоалагӀча дунено», цу даькъе ОПЕК-а членаша а, малхбузехьарча» мехкашкара нийеш тӀаккхуьача кийчача промышленни хӀамашта. Цун керттера бахьан — цхьадолча лоархӀамегӀа, мехкдаьттах хьатӀайоагӀача доходий уж эцара низ шера 15—20 процент (15—20 миллиард доллара нийсса да из) кӀезигбеш йола Малхбузера инфляци. ОПЕК-а мехкий доходаш инфляци бахьан долаш боацча маьха хулаш хилар харцдац цӀенхашттача малхбузехьарча экономисташа а.

Укх тӀеххьарча ханарча событей леламо тӀа-тӀа дуккхагӀа хьахьокх, дунен халкъашта юкъера экономически порядок хувцар духьа, нийсхон ларда тӀа — халкъаш дегӀадоаладар духьеи цар социальни прогресс бахьан долаши — дунен экономически отношенеш эргаяхар духьа дегӀаухача мехкаша лоаттабеча къовсама эффективни гера а хинна дӀаотта йиш йолай мехкдаьтта хилар.

Борис РАЧКОВ, экономически Ӏилмай кандидат.

Доазол дехьара

ПАНАМО ЛАЬРХIАД

«Панама» яха дош массаза а цига баьхача наьха, индейций, метталара даьккхача, цун маIан — чкъаьрий дукха дола моттиг. Цхьабакъда из маIан дайна дукха ха я.

Таханара Панама — ший даьхе кортамукъа яккхар духьа, мехка къаман керттерча рузкъа — океанашта юкъерча канала — кхела ше доал дергдола бокъо яккхар духьа халкъо лоаттабеча нийсхон къовсама синоним.

«Панамски халкъо ловргдац ший лаьттан тIа американски колони хилар», — хьакхайкадаьд укх деношка Панама правительствана керте латтача Омар Торрихоса.

Мехка территоре цхьа дакъа — канала зона — 1903 шера ВIашагIкхийттача Штаташа Панамана качделлача договорагIа ха йоацаш леладе США доалахьа дийрзад. ТIехьагIа, 1939 шера даьча договорагIа, «йиш еха болх нийсбелча» мохк тIема низаца караберзабе бокъо кхаьчай США-га. Дунен шоллагIча тIема хана денз канала зоне я американски тIема базаш.

Дуккха шераш хьалхагIа денз чIоаггIа къовсам лоаттабу панамски халкъо канала зона мехка юхаяккхар духьа. Цу къовсама керттера дакъа а хинна дIаэттай канала кхоанен хьакъехьа еш йола панамо-американски переговораш. США бехкагIа хIанз 12 шу совгIа ха яьннай уж йолаенна. Эггара тIехьагIа цу гIулакха вIашагIкхийтар соахка октябре. Хьалхара дараш а санна, кхы хаьдда хIама хьа ца хулаш чакхдаьлар из а. Керттерча даькъе барт вIашагIа ца кхеташ йисар хургдолча договора болх дIаболалургбола ханаш. Канала лоаттабу тIахьожам этапегIа шийга хьакхоачабаь боаккхилген «канала зонера» еррига 14 американски тIема база 2000 шерале дIаяьха йоахилгев дIадех Панамо. Из ха ткъаь пхиъ шера кхы а тIехьаяккха гIерт ВIашагIкхийтта Штаташ. США позице, кхетадеш ма-дарра, Панама халкъа эгIазал хьалхьею. Болхлошеи студенташеи, ахархоша а чкъаьрий доахараша а дIадех переговораш кхы хье ца йолийташ дIайолаелга а уж толаме чакхъяргйола гIулакх делга я.

Карара шу каналах лаьца керда договор дара хьакъехьа США-ца еча переговорий тIехьара ха лаьрхIай. Правительства «къам мукъадаккхар духьа лоаттабеча къовсаме барт-цхьоагIони низаш вIашагIтохеи шу да» хьакхайкадаьд из. Цудухьа, кхетадеш ма-дарра, укх шера 10 феврале переговорашта керда вIашагIкхетар чIоаггIа теркам тIаозаш да.

Панамцаш баха а боагIаш эгIазбахаб канала эксплуатаци ярах хьатIайоагIа доход екъача хана цхьаккха нийсхо ца хиларах а. ХIара шера, эггара кIезигагIа лаьрхIача а, ши миллиард доллараш кIезигагIа боацаш пайда боаккх Панамски канала компане.

ВIашагIкхийттача Штаташкара реакционни гIозараш Панама къаман керттера рузкъа цунга юха дIа ца кхоачийташ кхы а дуккхача шерашка гаьна даккха гIерт. Цар кхыметтел хабар айлаюкъе а даьккхад панамцашта «магац» шоай канала доал де аьнна. Цу меттIаьлешта дала доаггIаш дола жоп деннад паччахьалкхенна керте латтача Омар Торрихоса: «Панамцашка канало болх белга Iалашдулаpгдац яхаш американцаша дувцар,—аьлар цо, — бокъонца харц да. Цига гIулакх деча берригача нахах кхо дакъа панамцаш ма-бий».

Денгара ди массаза доал чIоагIлу Панама халкъацара дунен халкъашта юкъера солидарность. Цун къовсам хьалхоац Латински Америка дукхагIа долча мехкаша. Машари социальни прогресси еза лоархIаш бараш Панамски канала кхоане дага ца йоаллаш Iе йиш яц.

А. МОИСЕЕВ, (АПН).

«Советски заказаш — ханал хьалха!» Из лозунг чIоаггIа вахара юкъе доаладаьд СССР-а продукци арахецача дуккхача чехословацки предприятей къахьегама коллективаша. Советски халкъаца чIоагIгIа доттагIал хилар хьахьокх цо.

СУРТА ТIА: Пльзенерча В. И. Ленина цIерагIча «Шкода» яхача машинаш еча объединене цехе. Укхаза хьаяь йоалаш латт СССР-а заказагIа йола коленчати соа.

ЧТК-ТАСС сурт.

АМЕРИКАНСКИ ХЬИСАПЕРА IА

Нью-Йорке лоа улл. Даша а дашац. ХIаьта укхазахьарча моттигашка геттара кIезига хулаш хIама да из. Скверашка лайх баь нах латт. Еррига Гудзон ша баь я.

Лоацца аьлча, укх бIарччача бетта делхаш латта лоан шелали дагадоацаш хинна хIама да, берригa мохк корзагIбаьккхаб цар.

Фельетониста Арт Бухвальда язду: «советски кхерам» ба яхаш керда ракеташ дIаехаш хIалак хулаш латт Пентагон. ХIаьта дагадоацаш керта тIа диллача лайво экономически анашта юкъеберзабар кхерам болаш ба мохк из цхьаи юкъа кхы ер ма-дий аьнна цуцца де хIама доацача а боаккхаш. Бухвальда хетачох, лоа доахаргаш миссел чIоагIа хи кIал гIолла лела ядерни лодкаш эшац мехка.

Йоаго хIама, къаьстта а газ, мо мара тоъаш яц лоа доахаргаш. ДIакъувлаш латт предприятеш, дешара заведенеш. Автомобильни заводашкара дIаваьккхав везткъе итт эзар болхло, хIаьта мохк бIарчча хьанийцача болх боацаш висав ах миллион гаргга саг.

Нью-йоркций гардероба чу Iай дувхаду барзкъаш хулаш дац, хIаьта лергаш доа куй-м вIалла лелаеш а яц. Хьанийсъенначара ена шарфаш хьерчаю.

Президента Картера йоаго хIама кхое аьннад, хIаьта шийггара масал гойтар духьа приказ деннад цо КIайча цIагIара температура 18,3 градусал лакх ца йолийташ лоаттае аьнна.

Цхьабакъда нах шелалла боахьабеш дола цIенош а долаш да. Нью-Йорке Амстердам-авеню улицагIарча цIагIа шелалагIа байнаб 66 шу даьнна Пинкни Карсони 62 шу даьнна Херман Джексони. ЦIеной дас помешенена йIовхал тийнаяц, хIаьта боккхийча наьха тIакхолла цхьаккха а йIайха хIама хиннац. Ишта кхел хинна еннай Бровксера Марта Фургесон а. Цу тайпара бала тIакхаьча моттигаш мехка кхыча городашкара а ювц кепайоазоно. ХIара денна итт эзар петици кхоач Нью-Йорка городской Iаьдалашка. ЦIенош кховчам боллаш дIоахдеш ца хиларах леткъ нах, цхьабакъда цар жалобашка дIахьажа саг вац...

Производство дIахо зIамиглургья, хIаьта цунга хьежжа дукхагIа хургба нешта а Iалаьмате дукха Iайна хьабе болх боаца нах, кхачан продукташта маьхаш кхы а IотIакхетаргда яхаш дувц экономисташа, хIаьта «Тайм» яха журнал 31 январерча номер тIа американций дог ураоттаде гIерт. «цхьацпадола дика хIамаш а денад шелало: улицашка хулаш дола зуламаш кIезигденнад...», аьнна царга хоам а баь.

Г. ГЕРАСИМОВ, АПН соб. корр.

Нью-Йорк.

Эскаре гIулакх деш ба вай мехкахой

ДАГАХЬА ДУВ БИАЬ...

Эскаре гIулакх деш яьккхача хана шийга дIаденна герзи тIема техникеи ма-ярра Iомаяьй, классни специалиста экзамеш дIаеннай, тIемеи политически кийчон отличника звани яьккхай Нохч-ГIалгIайченерча призывника мугIаререча Реутов Владимира.

Дисциплина лакха хилар, тIадилла гIулакх сихха чакхдаккхар, къахьегам дукха безаш хилар, командирий приказаш, тIема гIулакх тешаме де аьнна биаь дув, Советски Эскара устаеаша яхар цхьаккха даккха хIама доацаш кхоачашдар — уж хIамаш да комсомолец Реутов подразделене дикагIа болча тIемахошта юкъевихьараш.

Эскаре тIахьехале дукха хьалхагIа байзаб Владимира къахьегама мах. Ший даьца Сунженски района Троицки станице вахача хана бархI шера школа йистеяьккхачул тIехьагIа профессионально-технически училище деша вахав из, хIаьта из толаме чакх а яьккха, газоэлектросварщика специальность Iомаяьй цо, цу специальностагIа гIишлой-монтажни управлене болх баьб.

МугIаререча Реутовна гIулакх де нийсъенна отделени подразделене толашагIчарех яр. Дика традици йолаяьй цар. Берригача къонача салташа декхараш тIайийцар: гIулакх де болабеннача хьалхарча шера тIемеи политически кийчонна отличникаш, классни специалисташ, спортсменаш-разрядникаш хила. Из дика традици толхаяьяц Троицки станицерча зIамигача саго а. Доллача хIаманна ший командирашта тара хила гIийртав тIемахо. ТIехдика ховрашкара тIема говзал Iомайора.

Ше карайнна гIулакх юкъагIа ца дуташ, къахьегам дукха безаш, гIулакхах дика кхеташ хиларах лийрхIар кхоачаш хилар салтечун. ГIулакх де волавеннача хьалхарча бетте а денз шийцарча новкъосташчул дикагIа кхоачашйора цо тIемахочун еррига нормативаш. ХIаьта Iомалучеи гIулакх дечеи доккхий толамаш дахарах Нохч-ГIалгIайченерча призывника служебни карточка тIа дIаяздир эггара хьалха аьнна баркал. Взвода агитаторалла хьожавир Владимир.

Герз кхоссара эггара тIехьара зачетни упражненеш тIехдика кхоачашъярах грамота елар мугIаререча Реутов Владимира.

Комсомолец Реутов цIаькха белгалваьлар техникана ремонт яра бехктоккаме задани кхоачашъеча хана. Подразделене командира енна задани оттаяьча ханал дуккха хьалхагIа, тIехдика кхоачашйир Владимиреи отделенерча цун новкъосташеи.

ХIаьта цул тIехьагIа дукха ха ялалехьа подразделене Iодийшача приказа тIа йоахар: дикеи ший ханнахеи ремонт чакхъяккхарах ха яккха цIавохийт мугIарера Реутов Владимир.

Дукха ха ялалехьа хьалхалаттача тIемахоех, дикагIболча специалистех цаI ва яхаш вувпаш вар Владимир подразделене.

«Гаьна мах сомага хьежжа, сага мах гIулакхашка хьежжа бу» оалаш кипа да. ХIаьта комсомольца Реутова шийца гIулакх дераштa юкъе ший сий даьккхад тIема гIулакхах дика кхеташ, тIемахочун декхараш тIехдика кхоачашдеш хиларах.

Владимира служебни карточка тIа ткъо совгIа поощрени дIаязъяьй. хIаьта цун мундир сийрдаяьккхай салтечун денала знакаша — Сийлахь-боккхача Октябра карагIдаьннараш лорадара тIемахочун декхар цо сийленца кхоачашдеш хилара тешало.

Троицки станице бахаш XIX партсъезда цIерагIча колхозе болх беш болча мугIарерча Реутова дай — Петр Максимовичи Домна Алексеевнаи доккхал де йиш йолаш ба тIема гIулакх дизза карадерзадеш воаллача шоай воIах Владимирах.

П. ЛОХМАНОВ, капитан.

КЪАХЬЕГАМЕ А ТIЕМ ТIА САННА

1942 шера аьхки МагIалбика мехкдаьттахой шоай города итт шу дизар дездаь бовлашше а вена хьаьттар вай мехка къизал. Iазап дахьаш воагIа моастагIа. Вай эскара бIухошца цхьана цунна духьал эттар г. МагIалбика къахьегамхой: герз кхосса могаш вола зIамигвар а воккхавар а. Цхьабараш моастагIчох латаш бар, хIаьта цкьабараш, нагахьа санна город дIаяла езаш хуле, мехкдаьтта оборудовани цунна кара ца кхачийтара, мехкдаьтта скважинашта демонтаж еш бар. Из оборудовани кIалхаръяккха эттарашта юкъе къаьстта хьинар долашагIа, кадай болх барца дуккхабараштa юкъе белгалагIа хиннав зIамига саг, хьалхарча промысла оператор Тюников Володя. Массехк шера дийнахьа а бийсанна а эзараш долча къонача кулгаша хьадаьр ма-хулла сихагIа моастагIчох кIалхардаккха дезаш дар. Дукха низ дIабеннабар Володяс а Терски дукъа тIа город йиллара.

— ХIама дергдац, — йоахар зIамигача сага дего, — моастагIа вохаваьчул тIехьагIа юхаметтаоттаергья скважинаш, хIанзарчоа керттердар — моастагIчунга цхьа тIадам мехкдаьтта ца кхачийтар.

Массехк ди даьлча повестка ера Володяйта а. Военкомате военни барзкъаш тIадийхачул тIехьагIа Назрание вуг из, цигара Дагестане хIаьта вIашагIтохаш хиннача тIема соединене хьожаву. Массехк бетта зIамагIа болча командирий курсаш яьхача, 1127 полка III стрелковн батальона отделене командир хул цунах. Цига кIезиг-дукха ха йоаккх керда вIашагIтехача тIема даькъа соединене къонача бIухой тIом бара говзал шаьръеш.

Цу хана, 1942 шера август бетта денз МагIалбик бахьан дорхвеннача моастагIчунца бирса тIом беш бар советски бIухой. 1942 шера 9 октябре царна новкъостала йоагIа Тюникова тIема соединени а. Вознесенская яха станица дIалоац цо. Цигара дIадолалу Володяй моастагIчунцара хьалхара дов.

Дийнахьа массехказза атака еш хиннай гитлеровцаша кирпични завода юхе латтача полка тIема позицеш йохае гIерташ. Тюников Владимира отделене тIом бе аьттув болашагIа йола позици лоац. Царна духхьала тIайолалу моастагIчун автоматчикий ротеи шиъ танки. Уж юхе а бахкийте дов доладу Тюникова отделени чуйоагIача взводо. Лотаю танк, гранаташ йийтте фашистий мугIараш дохаду, тIехьара тIа топаш етт. Боабаьи човнаш яьи дукха бIухой а буташ тIехьашка воал моастагIа.

Эггара хьалха моастагIчох латаш каялларах къонача бIухой дегаш ураотт, шоай низах а деналах а бIубол цар.

Сайрийна полка командира ше волча тIавех Владимир, цунна хайна хиннад из МагIалбике вахаш волга.

— Массехк саг хьайца а ваьккхе моастагIчун тIема позицеш йолча гIо, — аьл цо цунга, — цига цун огневой точкаш гуча а яьхе йохае. Командира приказ кхоачашде аравоал Владимир массехк бIухошца.— МоастагIчун позицешта тхо тIакхаьчача, — дувц Владимир Михайловича, — минометаш латта моттигаш зийра оаха. Гранаташ йийтта йохайир оаха уж. ТIаккха моастагIа а коргзагIваьлар — тхона герз детта волавелар из. Тхо цига доаде а мегар новкъостала вай автоматчикаш баьхка бецаре. Цигара сага чов ца еш цIадийрзар тхо.

Бийсан из рейд яр бахьан долаш командоване хоаставир Тюников Владимири цунца хинна бIухойи.

Цул тIехьагIа кхы а массехказа бийсан разведке ваха хиннав Владимир. Цунна хала хиннад цхьан хана зIамига кIаьнк волаш ше лувча ихача, футболах лайзача, балха ихача, ший езача йоIаца сакъердаш хиннача моттигашка гIолла хIанз тебаш, хьулалуш, текхаш лела.

МагIалбик моастагIчунгара хьайоаккхача деношка контратаке вахача хала човнаш йир Тюниковна. Медсанбатера Баку уллача госпитале вигар из. Дукха къахьийгар лораша из кIалхарваккха гIерташ. Човнех верза-м вийрзар Владимир, цхьабакъда тIем тIа кхы вохалургволаш вацар.

Цудухьа госпиталера воаггIаше а МагIалбике цIавера из 1944 шера. Меттаоттаеш яр йохаяь город. Уж балхаш деча нах тоъаш бацар, мехкдаьттахой эшар. ЦIавеча ше хиннача мехкдаьтта промыслашка балха вода Владимир Михайлович. Цхьабакъда човнех бокъонца верзанза волча цунна хала дар хьалха ше баь болх бе, кулгалхоша из ца зувш дисац. Цудухьа Ленинграде физически культурах йолча Ерригсоюзни курсашка деша вохийт из. Цигара цIавеча «Малгобекнефть» НПУ спортивни обществана керте оттаву.

Цхьабакъда могий коммуниста Тюниковна мехкдаьтта скважинаш йоацаш Iе. Мехкдаьттахой-мастерий кхаь шера йолча школе деша вода из. ТIаккха лакхача квалификаце специалист хул цох.

Цу хана денз бурувдеттача скважинай мастер волаш болх беш ва Тюников. Къахьегаме а тIем тIа санна хьалхарча мугIарашка волаш хьавоагIа из. ХIанз коммунист Тюников керте латт № 934 йолча буровойна. МагIалбикс эггара дикагIа лоархIаш я цун буровой.

ДIадахача шера май бетта бурув тоха йолаелар цун коллектив. Цу хана шу чакхдаллале 3620 метр лоаман тIо нашта бурув тоха дош деннадар цо, хIаьта декабрь боттарг латташ бурувдеттараша 3700 метр техар из. ДIахо а цу скважинана бурув тохаш ба уж хIанз.

Укх бетта 152 метр бурув а теха колоннай шиъ секци Iочуоттае езаш ба Тюников керте латта бурувдеттараш.

КПСС XXV съезда решенеш ханал хьалха кхоачашъяра тIехьа социалистически яхь йоаржаяьй № 934 йолча буровой бригадо. Бурувдеттараша тIара хьаллаьцаб Еррисоюзни яхь йоаржаярах бола КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК социалистически. Бригадо ший балха керттера теркам тIабохийт къахьегама овсарле лакхъяра. Из бахьан бурувдеттара балхаш сиха дада. Шеко яц коммунист Тюников керте латта коллектив Октябра 60 шу дизара юбилейна сийленца накъагIорхиларах.

Б. ЧЕРБИЖЕВ.

Професси харжар — цIенхаштта гIулакх

Вай мехка халкъа боахам дIахо дегIабоалабелга къахьегама ресурсех пайда эцара эффективность лакхъярца айхха дувзаденна да.

Тахан балха низ боккхагIа хилийтара юкъебахка безараш керттерча даькъе кагирхой ба. СССР просвещене Министерства даьча лоархIамегIа, иттлагIча пятилетке юкъера школа йистеяьккха хургба 14 миллион гаргга кагий нахи мехкарийи, хIаьта царех 6,5 миллион бараш вузашка, техникумашка, профессионально - технически училищашка деша гIоргба, 7,5 миллион гаргга — балха. Цу тайппара, школаш йистеяьхача дукхагIа бараштa бокъонца йола вахара перспектива — балха професси хоржилга.

Школьникаша малагIа профессеш хоржаргья хьожаш ВЛКСМ Нохч-ГIалгIай обкомо 1976 шера июне даьча социологически тохкамаша хьекхар, школаш йистеяьхараша лерхIараштеи халкъа боахама эшача квалифицированни кадраштеи юкъе тоъал йоккха башхало йоаллаш хилар. Хаттараш даьча иттлагIча классашка деша багIарех дукхагIа бараш, 84,5 процент, школа йистеяьккхачул тIехьагIа дIахо деша дага ба, хIаьта 3,6 процент мара болх бе безам болаш бац. ДIахо деша безам барех 54,6 процент бараш вузашка деша баха лаьрхIа ба; 5,5 процент — ПТУ; 6,1 процент — тайп-тайпарча курсашка; 6,6 процент вузе е техникуме дешашехьа а производстве болх бе дага ба; 9,2 процент професси харжара вIалла уйла еш а хинабац.

Цхьабакъда профессиональни образоване хIанзарча системага йиш яц безам мел барашка дешара заведеней новкъосталца професси яккхийта.

Цунца дувзаденна белгаларча даькъе теркам тIаозаш да иттлагIа классаш йистеяьхараша лийрхIачох кхоачашхиннар. 1976 шера школа йистеяьккхарех деша бахараш 45,1 процент мара бац, вешта аьлча, деша баха гIийртарел шозза хIана бац аьнна кIезигагIа ба. Царех 12,8 процент вузашка деша бахаб. 12,3 процент — юкъерча специальни дешара заведенешка, 4,3 процент — специалисташ кийчбеча курсашка. Школа йистеяьккхарех 37 процент совгIа бараш, вешта аьлча, лийрхIачул 10-зза дукхагIа, балха бахаб. Цхьабола кагий нах, новкъостий а ма-бахабий аьле, институте деша баха гIорт, шоай знанеш мел лай а ца хьожаш. Иззаморгдар М. хиннар а. Аттестата тIара отметкаш хайра йоацашехьа а. Орджоникидзевски медицински институте документаш дIачуденнад зIамигача саго. Эггара хьалхара экзамен дIаяла отташе а во оценка яьккхай цо. ХIаьта цу тайпара масалаш дуккха а доаладе йиш яр.

Вайна ма-гарра, вахаро чIоаггIа хувц школа йистеяьккхараша професси харжара гIулакха лерхIараш. Цу тайппара, «мала хургва» яха башха чоалхапе ца хета дош сел атта а хиннадац. Из къоастадеча хана хьалхашка уттача халонаша хьахьокх, кагирхоша професси харжара паргIатонней обществана белггалара профессеш эшараи, хIаьта иштта из яле а е кхыяле а йола професси Iомаяра хиланза яргйоацарашка хьежача, йолаш йолча психофизиологически даннештеи юкъе вIашдухьаленаш хилар. Гучадаьннад, 20 процент гаргга болхлой профессена эшшача боараме психофизиологически даннеш йоацаш хилар.

Школьникаш юххьанца профессеш теркалъе дIаболалу шоашта йовзаш йола професси харжаргара. Социологически тохкамаша хьахьекхар, республикерча школаш йистеяьхараштa профессеш геттара кIезига йовзийта хилар. Цкъа «Красный молот» яхача завода кузнечни цехе экскурсе баьхкар школьникаш. Дуккхачарна «пхьар» яхача дешах «даь хана» леладаь аьшка пхьарал хийтта хиннад. ХIаьта царна хьалхашка хьаэттай эггара кердагIа йола оборудовани, 16 тонн еза Iалаьмате йоккха жIов. Экскурси чакхъяьннай, хIаьта цхьа зIамига саг цхьаккха дича а цехера дIаваха ловш хиннавац. Саьхк ваьлча санна хьежаш хиннав из аьшк пхьарий балхага. Цул тIехьагIа хьаьттад цо: «Кузнеца болх мичахьа Iомабу?» Аьшка пхьараш балха боахкача цехе нийсвенна хиннавецаре цо теркал ца беш бусаргбар из. Цо хьахьокх, школьникаш городерчеи республикерчеи ерригача предприятешка экскурсе ца кхийлача баргбоацилга.

Хаттараш даьрех 8 процент барашта магазар хIанз 30 эзар совгIа йолча профессех 30 совгIчар мара цIераш яха. Цул совгIа, жоп деннача 80 процент совгIа бараша цIераш яьхараш цхьа профессеш яр. Цудухьа доацал-теш «МалагIа професси харжа безам болаш ва хьо?» аьнна даьча хаттара иттлагIча классашка деша багIараша 40 совгIча профессе мара цIи ца яккхар? Хаттараш даьрех дукхагIа бараштa езаеннай инженерно-технически профессеш — 17,7 процент, педагога професси — 13,3 процент, лора професси — 11,8 процент, хIаьта болхлой профессешца безам болаш 8 процентал тIех бац.

Цу цхьан хана белгалдаккханза даргдац, кертаца болх бе безаш йола професси санна, иштта физически къахьега дезаш йола професси а харжар хаьдда доацаш, хьанийсъяларагIа деш хилар. Цхьа нагахьа йолча моттигигара дIайиккхача, «инженер», «лор», «болхло», вешта аьлча хьадагабеххача балха тIа ваха хийла безам хул сага, цхьабакъда хаьдда специальность караерзае лаьрхIа хIама хилац. Цкъа Махачкаларча мединституте абитуриенташта юкъе анкетировани яьй. Гучадаьннад, дуккхача кагийча наха йовзараш хирург, терапевт, педиатр яха лорий специальносташ мара ца хилар. Цхьаннена а ховш хиннадац нейрохирурги, реанимаци, анестезиологи, микропедиатри яхараш фий.

Професси хоржача хана дага хинна керттера уйлаш профессецара безами хьаштиa хиннадале а, наг-нагахьа сага мара хайнадац шоаш хержа професси бокъонца яшха. Школаш йистейоахараш хаьдда хержа профессеш йоацаш хулга хьахьокх, нагахьа санна школа йисте ма яьккхинге а, шоашта езаш йола професси харжа вIаштIехьа ца доале, дIахо чакхъяха лаьрхIа шоай планаш йолаш 10 процент мара ца хилар.

Професси харжара бокъонца чIоагIа, хаьдда яь уйла ца хиларо е хьадагадехха професси харжаро доккха зе ду сага шийна меттел, ерригача обществана а. Массанена а хьашт долаш хила дезаш гIулакх да професси харжара кагирхошта новкъостал делга. Цу гIулакха оарцагIа йовла еза производствении организацеш, дезал.

Професси харжара кагирхошта новкъостал деча керттера дакъа кхоач школага. Духхьал цигача дIадолалуш да сага хьинар, хьашташ, оамалий керттера белгалонаш хьахулийта наькъаш. Цунца цхьана, социологически тохкамаша хьахьокхачох, школо влияни а еш професси хоржаш школа яьккхарех 7 процентагара 12 процентага кхаччалца мара ца хилар. Дешархоша професси харжара школо еча влияне эффективность лоха хилар школо производствацa бувзам кIезига лелабар бахьан долаш да. ШерагIеи хьинарегIеи пайда эцанза баргбац къахьега Iомалуш йола школай юкъара комбинаташ, хIаьта юрташкахьа — дешархой производственни бригадаш, школьни лесничествааш санна йола производствапарча школа бувзама эффективни формах. Укхаза белгалдаккха доагIа, бригадашкеи лесничествашкеи беча балхо берий кхетам лакхбеш хилар. Цхьаькха а лоархIаме цхьа гIулакх доал цунах — школа йистеяьккхачул тIехьагIа цу лоакъоцка болх бе берий безам хилар. Нестеровски школьни лесничествера дуккха бераш хьун боахама Ленинградски институте деша дагIа. Из вуз йистеяьккха цхьабараш хIанзле а республика лесхозашка болх беш ба.

Тхона хетачох, нийса да, школаш йистеяьхараш профессионально - консультационни пунктий система новкъосталца балхаш тIа дIанийсбелга шерра чакхдоахача мехка кхыча республикашкеи городашкеи Iоаяьча професси харжара беча балха опытах пайда эцар. Професси харжара балха Министрий Совете бIарчча цаI йола республикански центр вIашагIйолла еза ха хьатIаьттай.

Уж мероприятеш чакхъяхаро йиш хулийтаргья кагирхой профессиональни хьашташ хьахилара эффективнегIа влияни е.

М. ХОЛОХОЕВ, ВЛКСМ Нохч-ГIалгIай обкома секретарь.

Л. ВЕРЕВКИН, СССР Iилмай Академе социологически тохкамий института аспирайт.

СТУДЕНТИЙ ПРАКТИКА

Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен университета филологически факультета къаман отделене дешаш бола студенташ дIахьа хьожабаьб вайнаьха юрташка. Цигарча школашка бетта практике хургда тхо.

Тхоашта Iомадаьр практикана юкъехьоргда оаха. Йоккха опыт, лакха говзал йолча хьехархой урокашка ухаргда, цхьа ха ма-яьллинге оахош урокаш теларгья, классни кулгалхошта тайп-тайпара мероприятеш чакхъяха новкъостал дергда.

ХIаьта тхона, шоай аргIанна новкъостал деш хургба школий дикагIбола хьехархой.

Х. ГАЛАЕВ, Сунженски района Алхастерча юкъерча школа практикант.

ФАДЕНА ДУКХАДЕЗАДЕННА ГIУЛАКХ

Саг вац Долакх-Юртарча библиотеке болх бу Долгиева Фади ца йовзаш. Из тамаш яц. Цо цига болх бу пхийттлагIа шу да. Дукха еза Фади юртахошта. Цо литература дезадалийта, книжкай низ, цар пайда дIабовзийта нах дукха ба Долакх-Юрта.

Библиотеке массе хана дукха нах хул. Царна советски доазол дехьарчеи классикий литература хьахоржача гIо деш хул Фади. Ший болх безаш бовзаш а саг я из. Цун болх дуккхача совгIаташца белгал баьхаб.

Н. ДОЛГИЕВ, Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен университета студент.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

24 февраль

I ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 — Бт. Iуйранара гимнастика. 9.30 — Бт. «Белорусски вокзал» яха художественни фильм. 11.05 — Бт. «Вай биографи. 1932-гIа шу». 15.00 — Бт. Iилман — популярни фильмай программа. 15.30 — Бт. «Эрсий мотт». 16.15 — Бт. Шахматни школа. Ловзаболалурий класс. 16.45 — Бт. «Миллионий ленински университет». Советски сага йоакхо яр парте политика керттера никъ ба. 17.15 — Бт. «Орленок» яхача телестуде концертни зал. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Бт. «ХIара сурта тIа малх ба». 18.30 — Бт. КПСС XXV съезда шу дизарга. 19.15 — Бт. Центральни телевиденеи Еррисоюзни радиои симфонически оркестро дIалокха Советски композиторий симфонически миниатюраш. 19.45 — Бт. «Юха а Гаранин» яхача телевизионни спектакла премьера. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Бт. «Вай адрес Советски Союз». 22.40 — Бт. Лыжни спортах йола дунен халкъашта юкъера яхь. Финляндера передача. Йистеяьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

18.30 — «Нохч-ГIалгIайчу гIолла». Информационни программа (эрсий, гIалгIай меттала). 18.50 — Киножурнал. 19.00 — Республика керда гIишлошъеча. График йизза кхоачашъе (гIалгIай меттала). 19.20 — «ЗIамига бераш, шоана». 19.30— ГIум йолча лаьттай горизонташ. 19.45 — Документальни фильм. 19.55 — Паспорташ хувцилга сихде. Нохч-ГIалгIай АССР чурча гIулакхий министерства инспектора Дацаева выступлени (нохчий меттала). 20.05 — Кагирхой а атеизм а. Пропагандиста Миаева балха опытацара. 20.15 — «Начдиа Азиа» яха документальни фильм (нохчий меттала).

25 февраль

I ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 — Бт. Iуйранара гимнастика. 9.30 — Бт. «Орленок» яхача телестуде концертни зал. 10.15 — Бт. «Юха а Гаранин» яха телевизионни спектакль. 11.25 — Бт. Миллионий ленински университет. 15.00 — «Йоа яха гIишлош хьалъечара балха долаш», Кинопрограмма. 15.30 — «С доттагIа хинна йийг» яха берашта дола художественни фильм. 17.05 — Бт. «Москва а москвичаш а». 17.35 — Бт. Сахалински эрсий халкъа хора концерт. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Бт. «Хьалхара дега-гIоз» яха художественни фильм. 20.00 — Бт. «Вай биографи. 1933-гIа шу». 21.30 — Бт. Хоккейх йола СССР чемпионат. Ленина цIерагIча Центральни стадионера передача. 22.05 — Бт. «Артлото». Эстрадни программа. Йистеяьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

17.30 — Нохч-ГIалгIайчу гIолла. Информационни программа (эрсий, нохчий меттала). 17.50 — Киножурнал. 18.00 — Сийлахь-йоккхача Октябра 60 шу дизара толамашца накъагIоргда. Коопераце ленински план кхоачашъеш латт (гIалгIай меттала). 18.30 — «ЗIамига бераш, шоана». 18.40 — Сатирически объектив. 18.55 — Фильм. 19.05 — КПСС XXV съезда соцамаш кхоачашде. Дуга леладераш бIаьстанга кийчъеш ба. 19.35 — Документальни фильм. 19.45 — Грозненски Iилма тохкама института коммуниста болча. 20.10 — Документальни фильм. 20.20 — Юртара вахар (нохчий меттала).

РАДИО

24 февраль

6.30 — Хьийкъа ялаташ кхедеча говзаша къамаьлаш ду. Шалински районера передача (гIалгIай меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Ашараш. 7.20 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.28 — «Сердало» газета обзор. 7.35 — Ашараш. 8.25 — Бексултанов. «Лоаман дувцараш» яха симфонически поэма (гIалгIай меттала). 8.40 — «Шоана, кхалнах» яха радиожурнал (гIалгIай меттала). 9.15 — «КПСС XXV съезда шу дизарга ленински новкъа», яха беседа (эрсий меттала). 9.25 — КПСС XXV съезда соцамаш кхоачашде. Коммунисташ хьалха латт. «Гойтинский» совхозера передача (гIалгIай меттала). 9.45 — «Барзкъаш тегача мотористкаш Балхоевайх» (гIалгIай меттала). 16.00 — Коми халкъий ашараш. СССР вежарий республикай денош (эрсий меттала). 16.25 — «Хьамсара а хинна дIаэтта юрт», яха очерк (нохчий меттала). 16.45 — «ХIанзарча идеологически къовсаме ди», яха беседа (эрсий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).

25 февраль

6.30 — Киевлянаша дIадоладаь дика гIулакх дIахо хьу. Грозненски 1-ча шурий совхозера передача (эрсий меттала). 6.40 — Ашараш. 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Ашараш. 7.20 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.28 — «Ленина некъ» газета обзор. 7.35 — Ашараш. 8.25 — Производстве хьалхалаттараштa дола концерт (нохчий меттала). 9.15 — «Атеист» яха радиожурнал (гIалгIай меттала). 9.35 — Ашараш. 9.45 — Хьалхалаттарашца нийсле! «Лермонтовский» совхоза 2-ча шурий-товарни фермера передача (гIалгIай меттала). 16.00 — «ДоттагIий оазаш» (эрсий меттала). 16.15 — «Кагирхой оазаш» яха литературни передача (нохчий меттала). 16.35 — Художественни самодеятельноста доакъашхой концерт (гIалгIай меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллеи Грознеи хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, малхбузехьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура республике 10—15, Грозне 12—14 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу.

Кхоана хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, тайп-тайпарча оагIонашкахьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух хьекхаш хилеи фегара температура бийсана — 3+2 градус, дийнахьа 8—13 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктоккхама секретара — 3-34-38; партийни вахарен культурае отделий — 3-61-46: промышленноста отдела — 3-42-30: юрта боахама отдела — 3-42-28: письмой отдела 3-74-68; бухгалтере — 2-54-30; корректорске—2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46: отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 3-74-68: бухгалтерии — 2-54-30; корректорской — 2-89-88.

СФ05047. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского 92. Заказ № 1572.